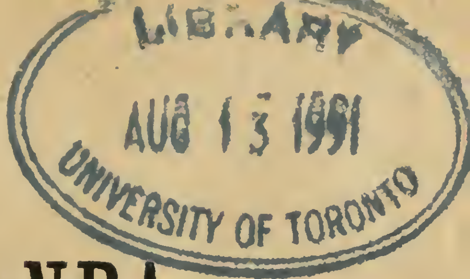

HIRLANDA,

lovna Bretaňská,

aneb:

Vítězství ctnosti a nevinnosti.

Zčeštil

V. L.

d A. Landfrasa Syna v Jindř. Hradci.

Částka první.

Domov Hirlandin a její provdání.

Hirlanda se narodila před mnoha sty lety na zámku svého otce, kterýž byl vévoda Bretaňský v zemi Francouzské. Rodičové její byli rozumní a bohabojní lidé, vynasnažili se dle možnosti, aby též dceru velmi dobře a nábožně vychovali, a všemu dobrému naučili. Ačkoli rod její šlechetnický byl, předce ji matka zvláště domácí práci navykala a hleděla, by všemu dokonale porozuměla, čeho v domácnosti potřeba bývá, a jak dobře to bylo, shledáme později v tomto vypravování, čehož čtenář se dozví.

Mravnou, ctnostnou a pracovitou pannu, byť-by se jen málo kdy při veřejných veselostech a v hlučných společnostech okazovala, ba třeba nikdy do nich nechodila, musí zajistě, každý rozšafný člověk, jakmile ji sezná, velice ctíti a si vážiti. Důkaz toho dává nám i tato pravdivá povídka o Hirlandě. Ona byla již z mládí domácnosti uvyklá, byla pořád jen u matky, a jest-li

někdy z domu vyšla, což se málo kdy stalo, vrátila se vždycky tím radostněji a spokojenější zas k rodičům. A předce ji znali šlechetní mládenci v dáli i na blízku, a všickni ji ctili a milovali, ba již napřed se každý těšil na to blažené živobytí, které by s ní měl, kdyby se mu toho štěstí dostalo, že by ji za manželku obdržel.

Hirlanda si toho brzo povšimnula, proto že mládenci na hrad otcovský přicházeli, a se vynasnažovali, aby se jí zalíbili. Mezi nimi byl také vévoda anglický jménem Artus, kteréhož každý pro jeho rozšafnost ve velké vážnosti a úctě měl. I sama Hirlanda jej opravdově ctila a náklonnost svou mu ukazovala. Nad tím se Artus srdečně radoval, zůstal však šlechetným a rozšafným jako dříve, a právě to bylo příčinou, že se Hirlandina náklonnost v upřímnou lásku proměnila; a když pak šťastný Artus jednoho dne o ruku její prosil, podala mu ji s pannenským studem.

Později svěřila se mu Hirlanda, kterak nahlíží, že jí toho potřeba jest, aby si rozšafného muže za manžela vyvolila, kteréž ji dílem dotíravých lichotivých nápadníků sprostí, a otcovský statek její náležitě spravovati bude, a toto oboje, že v něm naleznouti doufá. Artus ji děkoval, za tu velkou důvěrnost a slíbil, že se všemožně přičiní, aby všecky její žádosti dokonale vyplnil.

Hned na to činily se přípravy k svatebnímu sňatku, kněžská raka spojila následujícího týhodne ruce těch, jejichž srdce již spojené byly. Příbuzní a přátelé radovali se upřímně z tohoto manželství a všecko se veselilo a plesalo u svatebního kvasu na hradě Hirlandině.

Ještě více by se byla Hirlanda radovala, kdyby

při této slavnosti i rodiče své byla viděla; tito však již před několika lety na onen blaženější svět se byli odebrali.

Částka druhá.

Artus musí do boje táhnouti.

S Artusem byla Hirlanda opravdově šťastná a spokojená; nic jí nebylo důležitější, než vykonávání toho, o co se u oltáře Páně uvázala, a to samé činil též Artus.

Kde však pokoj, láska, svornost a bázeň Boží v manželstvu přebývá, tam nemají manželé žádných povinností, poněvadž jeden druhému všecko z lásky vykonává, tam nebývá žádného poslušenství, poněvadž není žádných rozkazů, neboť z lásky manželka vykonává, co manžel žádá a coby vykonávati povinna byla, kdyby to manžel poroučeti musel; z krátka, o takových manželích říká se, že jsou živi jako v nebi a tak to bylo s Artusem a s Hirlandou.

Všickni služebníci i poddaní těšili se z toho manželského sňatku, milovaliť Artusa, protože byl spravedlivý a milostivý pán k poddaným a o Hirlandě věděl každý, že je matkou nuzných a potlačených lidí, a že každému tolik dobrého prokazovala, co jen mohla. Ze všech stran přinášeli poddaní nejupřímnější přání novým manželám, a v chrámu Páně posílali vroucné modlitby k trůnu nebeskému, za jejich dlouhé zachování a požehnání. A všemohoucí Pán, kterýž řekl: „Proste, bude vám dáno,“ pohlížel se zalíbením na srdečné prosby nábožných lidí; i vztáhl ruku

svou nad spravedlivým knížetem a chotí jeho, a v krátkém čase cítila se tato požehnaná se závdavkem lásky a věrnosti manželské, a radostným srdcem děkovali manželé Bohu na výsostech skroušeně a nábožně za ten veliký dar, a prosili jej o pomoc a přispění.

Milý Bůh posílá však po radostech také nové žalosti a utrpení na své děti na zemi. Moudré jeho nařízení dopustilo, že král Francouzský toho času válku podstoupiti musel, i vyzval k tomu konci také své poddané. Starší vévodové mohli doma zůstati, a vojsko své pod jinými vůdci vyslati, ale mladý kníže Artus byl by se hanbou poškvrnil, koyby sám proti nepříteli se nebyl postavil.

Předce však mu tato neočekávaná válka velmi nemilá byla, neboť miloval choti svou nesmírně, a nerad ji opustil, a k tomu doufala tato ještě, že za několik měsíců matkou bude, čas odchodu jeho tím bolestněji učinilo. Nejtěžší však věc, která na něho čekala, byla oznámení brzkého odchodu Hirlandě, však i to se muselo státi.

Hirlanda se nad tou zprávou nejprvé náramně ulekla, pak ale nahlížela, že manželova čest žádá, aby se do pole postavil, a poněkud se upokojila, když ji Artus tím potěšil, že je moc nepřátelská velmi malá, a že budou snadně přemoženi. Také jí slíbil, že se bez potřeby do žádného nebezpečenství nedá, a že Boha prositi bude, aby nad nima ruku svou milostivě držel, a jej k milované choti zase šťastně přivedl.

Vévoda Hirlandě den odchodu neoznámil, ačkoliv již všecko na cestu připraveno bylo a

ık se stalo, že jednoho dne, když služebnictvu
yl přikázal, aby o Hirlandu nejbedlivěji pečovali,
asně ráno s svými vojáky odejel, a Hirlanda se
eprva o tom dozvěděla, když od hradu již hodně
zdálen byl. I táhnul s vojáky, ale také s těžkým
rdcem k Paříži, a Hirlanda bolest svou jen doma
ohu postesknouti mohla. Nepředzvídala nic do-
rého, zapuzovala však smutné myšlénky s pra-
ovitostí a myšlénkou na Boha.

Částka třetí.

Návštěva švagra Gerarda.

Vévoda Artus měl jednoho bratra, jménem
erard. ten ale byl Artusovi ve všem všudy
elmi nenápodoben. Artus byl skrovný, mírný
nuž, a jen v domácích radostech nacházel své
ejvětší potěšení. Gerard však miloval hlučné,
polečnosti, a přebýval nejraději tam, kde nejvíce
adostí užíti mohl. A mimo to měl také zlé
rdce. Již na svatbě Artusově záviděl bratrovi
o velké štěstí, že ruku tak ctnostné a krásné
lečny obdržel, a přál si z celého srdce, by bratr
ez dětí zůstal, doufaje, že pak všecky krásné
tatky celého vévodství jemu připadnou. Hned
o svatbě vrátil se ke dvoru anglického krále,
dežto své celé jmění v krátkém čase prohejřil.
Jako by ho blesk omráčil, tak mu bylo,
dyž zprávu obdržel, že bratr jistou naději na
otomka má. Když se ale zároveň také dozvěděl,
e bratr do pole táhnouti musel, upokojil se hned;
ebot se domníval, žeby nyní nejlepší příležitost
yla, aby svou ohavnou žádost po bratrově statku

utišil. I umínil si hnedky, že švakrovou navšti a již druhého dne na to ploul do Bretaně, a ani se ho kdo nadál, přišel jednou večer na hra bratrův.

Hirlanda se z příchodu Gerardova velic těšila, mělať ho také za tak rozšafného a dobréh člověka, jako byl Artus její, i žádala ho, ab spravování všech záležitostí na sebe přijal, vynasnažila se také, aby měl všeho dost, co s jen přál a žádal.

Jako všickni zlosynové, byl Gerard velik pokrytec. On se nejprvé stavěl, jakoby čas neměl se déle zdržeti, a pravil, že jen z té pří činy připloul, aby švagrovou na krátký čas na vštivil; nechal se však předce uprositi a zůstal n hradě, a přislíbil do konce, že všecko dle jejíh přání obstarávati bude.

Teď byla Hirlanda spokojena, ale ještě spo kojenější byl Gerard; proto že se mu až posud všecko dle jeho přání dařilo. Hirlanda prokazovala švagrovi velikou čest a vážnost, a rozkázala také všem služebníkům, aby měli pro Gerarda čest a vážnost, a aby jeho rozkazy náležitě vykonávali.

I Gerard stavěl se na začátku jakožto rozšafný a věrný švakr, a byl k Hirlandě pln uctivosti a vážnosti, byl horlivý a při všem velmi pečlivý.

První a největší jeho starost byla, aby všecky služebníky na hradě dobře poznal, a je pak na svou stranu přilákal. Brzy shledal, že se rozumná šetrnost bratrova mnohým služebníkům nelíbí, proto že by byli jinak od cizích hostí mnoho darů obdržeti mohli. Tyto nespokojené počal

štědrostí k sobě lákati, hned byli všickni na jeho straně. Když se mu to s těmi podařilo počal i ostatním peníze rozdávati, a jak staré přísloví dí: „že za peníze všecko k dostání je,“ tak se to i zde okázalo, a Gerard byl za krátký čas miláčkem skoro všech služebníků na celem hradě.

I také poddané dovedl Gerard na svou stranu přivábiti. Kdežkoli se jenom nějaké neštěstí stalo, anebo nouze a bída panovala, tu byl Gerard vždycky pohotově, a daroval, ovšem s dovolením Hirlandiním, chudým lidem buď peníze nebo jiné potřebné věci.

Sloužící pak zámečtí rozkřičeli, že všecko to dobrodiní od Gerarda pochází, a tím spůsobem se stalo, že jej i všickni poddaní, jakožto milého dobrodince velebili a žehnali. Ale předce bylo několik věrných služebníků v zámku, kteří Gerarda již od mladosti dobře znali, a nikterak tomu věřiti nemohli, žeby se byl tak náhle změnil a polepšil. Gerard si těchto nedůvěřivých lidí také dobře povšimnul, a nechal je bystře pozorovati, aby mu u vyvedení jeho úmyslu nepřekáželi.

Nejvíce však záleželo tomuto zlosynovi na tom, aby ty dvě ženy na svou stranu přivedl, které Hirlandě při nastávajícím porodu posluhovati měly. Však i to se mu dle přání podařilo; nebo ženy tyto byly chudé, a bažily po pokrmech a nápojích boháčů. Gerard jim těchto věcí v hojnosti opatřil, i netrvalo to dlouho, a již měl i ty dvě ženy na své straně, a mohl se na to bezpečiti, že mu ve všem dobře nápomocné budou.

Tak to vyhlíželo na hradě, když tam Gerard dva měsíce byl strávil. Služebníci, kteří se dříve ze vší síly snažily, aby Hirlandě a choti jejímu

jen radost působili, byli teď hotoví, bídu a neštěstí na ně uvaliti, Ačkoli Hirlanda ještě nikoho v podezření neměla, nepředzvídala předce nic dobrého, a čím více se čas k porodu přibližoval, bylo jí vždy teskliněji, aniž si tuto tesknost vysvětliti mohla.

Částka čtvrtá.

Vévoda Artus u vojště královském.

Aby choti své bolest při loučení ušetřil, proto Artus tak tajně a kvapně odejel, a právě proto si dělal na celé cestě často výčitky: „Měl jsem se s ní předce rozloučiti, nemohuť věděti, zdali se zase vrátím a ji uvidím. — Vší silou ale budu bojovati, aby byli nepřátelé brzo zahnáni, válčímť jen pro krále a pro vlast, a také proto, abych své Hirlandě jakožto vítěz radost učinil, a k tomu mě jistotně Bůh pomůže. — „Ano, on to učiní, a brzo zas spatřím svou Hirlandu v radosti a blaženosti.“

Podobnými myšlénkami, které duši jeho brzy nadějí, brzy strachem naplňovaly, urazil vévoda veliký kus cesty, a ani sám nevěděl, že již tak daleko od hradu se nachází, ale koně byly již tak unaveni, že se odpočinout muselo, a to bylo všem Artusovým průvodčím velmi milo. Až posavád byli všickni smutní, neboť měli také podílu v truchlivosti svého pána.

Když však se burgundského vína napili, rozveselili se hovořili, zpívali a jeden přes druhého vypravoval o samých bitvách a vítězství. I také vévoda zapoměl při tom na bolest, neboť se vši-

ckni k němu hrnuli, a každý přisliboval, že bude udatně jako lev bojovati. Když se však vojsko zas na cestu dalo, napadly mu opět staré myšlénky a trápily ho neustále po celé cestě, až ke královskému vojsku přirazil.

Jednoho dne byl vévoda Artus tak zamyšlený, že ani přítele nepozoroval, jenž byl k němu přišel. Tento zastavil se a pozoroval jej, pak na něj srdečně promluvil a žádal ho upřimně, aby mu příčinu svého zármutku svěřil, nebo když mu pomoci nemůže, bude prý předci pro něho velké ulehčení, když svému věrnému příteli zármutek

svůj sdělí, který s ním srdečnou útrpnost má. Artus mu odpověděl řka: „Na důkaz, že tě jakožto věrného přítele miluji, povím ti vše také upřímně, co mi na srdci leží.

Hned jak jsem z domu vytáhl, počala mne myšlénka velmi trápiti, že mou drahou manželku

Hirlandu nějaké neštěstí potkalo, a dnešní no zdálo se mi, že ležela na břehu jako mrtvá, na ní letěl jestřáb a chtě vyžírati jí oči. Nikoh tam nebylo, jenžto by ji byl pomohl. Hirland hluboce vzdechla, ale na to přiletělo ještě víc dravých ptáků, a zohavili a zkrváceli celé je tělo, tak že nebyla k poznání. Veliký strach hrůza mne pojala, když jsem procitnul, a věř m milý příteli, že se obávám, aby tento zlý se něco zlého neznamenal.“

Při těch slovech vstoupil ještě jiný přítel d jízby, a také tomu vypravoval vévoda svůj straš livý sen. Oba se vynasnažili, aby vévodu upo kojili, ale vše bylo nadarmo; radili mu tedy, ab poslal na svůj hrad nějakého služebníka, jenžb se přesvědčil, zdali se něco stalo, čehož se tal Artus obával.

I poslechnul tedy dobré rady svých přáte a hned na to vyslal služebníka na svůj hrad který se však brzy opět vrátil, a samé dobr zprávy od Hirlandy přinesl. Odevzdal také vé vodovi psaní od Hirlandy, v kterémž mu vědo most dala, že se jak náleží dobře vynachází, že mu za jeho velikou starost a lásku děkuje a připojila na konec tato slova: Doufám, mil Artuse, že tě se synáčkem na rukou uvítám, a se domů navrátíš.

Toto psaníčko bylo Artusovi milejší, nežl všecko bohatství a poklady zemské. Předce však ho trápila starost o Hirlandu, obávalť se, že j nebude ve všem dobře poslouženo, proto že or doma není, a kde se jeden pramen starosti zarazil, tu se vyprýštil zase jiný.

Částka pátá.

Hirlanda se stane matkou, ale nešťastnou.

Také Hirlandu trápily ustavičně smutné myšlénky, ona to však nenechala na sobě znáti a zvláště na to dala pozor, aby v psaní na Artusa ani tu nejmenší známku o tom neučinila. Po všechen čas pořád jen pracovala, a sama všechno schystala, čehož k nastávající blízké době potřebovati bude. Mezi jinými věcmi udělala také krásnou bílou plenu, na které bohatý věnec z rozličného kvítí hedvábím překrásně vyšila, tak že se každému líbil, kdokoli ho spatřil.

Ale také zlomyslný Gerard použil ještě těch několik dní, aby svůj ohavný úmysl vyplnil. Nahlížel on, že na země bratrovy nikdy doufati nemůže, budeli tento vlastní děti míti; pročež zavřel, že dá Hirlandino dítě jakmile na svět přijde, ze zámku a ze země vynésti, a raději že jej zavraždí, nežliby dopustil, aby rodiče své a stav jejich seznal.

K tomu však měl zapotřeby pomoci služebníků, zvláště ale oněch dvou žen, na něžto se již skoro spolehnouti mohl. Předce však se obával, že tyto osoby tak nelidské nebudou, jako je on sám, a žeby se snad jeho ukrutnosti ulekly, z té příčiny namluvil jim tedy, že obdržel rozkaz od bratra, aby dítě jakmile se narodí, ze zámku odstranil, a do Angličan odvésti nechal, tam prý je již někdo objednán, ke komuž se dá, a ten se o něj dále starati bude. Zvláště to ale vložil oněm ženám na srdce, že až do smrti šťastné

budou, jestli mu při tomto činu přispějí, a všecl v největší tajnosti zachovají, naproti tomu ji ale také neštěstím hrozil, jestli neposlechnou, n něco prozradějí.

Tyto hanebnice slíbily skutečně, že všecl věrně vyplní, co jen poroučeti bude.

Konečně se přiblížil osudný den, Hirlan utrpěla tolik bolestí, že celá uslábla a každý domníval, že se přiblížila její poslední hodink Po dlouhý čas ležela ve mdlobách, a mezi tí se narodil krásný chlapeček. Zlý Gerard se svý hanebnými pomocnicemi měl vyhráno, neboť moh dítě snadno odstraněno býti, an věrné oko ma čino mdlobou posud ještě zavřeno bylo. A skutku bylo již dítě od hradu vzdáleno, když Hi landa k sobě přišla. Zločincové pospíchali ı cestě jim rozkázané ku břehu, kdežto na ně j od Gerarda najatá žena čekala.

Jakmile Hirlanda k sobě přišla, žádala hn dítě, ale obdržela tu smutnou odpověď: aby ani po něm neptala; byloť prý z té příčiny o straněno, že je velmi ohyzdné a se více zvíře nežli člověku podobá, a kdyby jej spatřila, že se ulekla, a z toho ještě více roznemocnit moh Také prý si může sama pomysliti, že při tě velkých bolestech které zkusila a které by ji by o živobytí přivedly, dítě dlouho na živu zůst nemohlo.

Hirlanda tomu nechtěla věřiti, a žádala, a ji dítě ukázali, ať vyhlíží jak chce. Ale služebn jí dávali pořád tu samou odpověď, a ujišťovali že jim to ani svědomí nedá, aby jí to dítě ok zali S bolestným srdcem čekala Hirlanda, až svou nejvěrnější komornou samotná v pokoji bud

doufajíc, že se od ní čisté pravdy dozví. Ale i tato byla od bezbožného Gerarda uplacena a mluvila, jako ostatní.

Nad tím se Hirlanda tak velice zarmoutila, že od té doby ustavičně plakala a bědovala, a tato nesmírná bolest uslábla ji tak velice, že se znova o její živobytí obávali. Ale kalich bolestí a žalostí nebyl ještě vyprázdněn, očekávalo ji ještě větší soužení.

Částka šestá.

Náhodou přišel mladý princ v dobré ruce.

Žena, kteréž mladý princ odevzdán byl, pospíchala s ním radostně k břehu. Její muž ji vyprovázel, a oba tito bezbožníci o ničem jiném nemluvili, nežli o tom, jaké dobré a veselé časy míti budou, až dostanou peníze, které jim Gerard přislíbil.

Gerard se velice těšil, že se mu všecko tak dobře vydařilo a nepochyboval, že se princ na ustanovené místo donese, odkud se pak nebude nešťastník nikdy moci navrátiti. Ale všemohoucí Bůh, jenžto všecky myšlénky lidské zná, zvrátí často úmysl lidský, kdežto by člověk ani nepomyslil, a tak se také s hanebným úmyslem Gerardovým vedlo.

Tyto osoby se v skutku až do Havru šťastně dostaly, a hodlaly již na koráb, do Angličan plující vstoupiti, a se do této země přeplaviti, a tam však jim ruka Páně cestu zamezila.

Nedaleko od Havru, kde nyní vyhlášené město Malo stojí, byl toho času veliký klášter, a před-

stavený jeho opat, Bertrand, byl v celém oko jakožto nábožný a bohabojný muž vyhlášený.

Tento se jednoho večera v obyčejnou hodin na odpočinutí odebral, sotva však že usnul, vidě ve snu anděla, jenž mu rozkazoval, aby bez me škání vstal, lid svůj sebral, a rychle do Havr poslal, tam prý naleznou dva uprchlíky s ukra deným nekřtěňátkem, kteréžto dítě on vysvobo diti má.

Bertrand procitnuv, poznal ihned rozka Páně. I povstal a rozkázal, aby byli všickni jeh lidé probuzení a ozbrojeni. Když se to stalo oznámil jim rozkaz Páně, a poroučel, aby pospí šili a dítě do kláštera přinesli.

Všickni služebníci ctili a milovali svého pán a jakmile mluviti přestal, pospíšili k břehu moř skému do Havru. Již přede dnem byli u moře a viděli u břehu loď, která na někoho čekati s

lála, nikdo však nepřicházel. Nepochybovali ;ak, že uprchlíci s dítětem přijdou, pročež se kryli a očekávali je v tichosti.

Sotva že se první červánek na nebi okázal, ížilo se několik lidí k lodi. Na tyto vypadli ›atovi lidé, a snažili se, aby je přemohli. Když plavci na lodi spatřili, příspíšili jim ku pomoci k že se v malém okamžení šarvátka strhla. rzy však zvítězili lidé z kláštera. Dítě neposšeno dostalo se jim i s bezbožnou ženou a jím mušem do rukou, a všickni tři do kláštera ivedeni. Opat Bertrand radoval se srdečně, když ›atřil útlé pacholátko, které tak zázračně osvo›zeno bylo.

Právě toho času zemřelo jeho sestře malé ťátko, tuto potěšil opat v bolesti její vysvoboným chlapečkem, a zarmoucená matka považo›la ho za dar nebeský. Ještě toho dne bylo tě křtěno, Bertrand a sestra jeho byli mu za notry, a nový úd církve svaté dostal jmeno ertrand. A od té chvíle starala se o něj opava sestra, jako vlastní matka.

Částka sedmá.

Hirlanda musí zámek opustiti.

Na tento způsob bylo ovšem nevinné paolátko vysvobozeno, ale jeho nešťastná matka usela ještě mnoho od Gerarda vytrpěti, a tento nebník také uzavřel, že ji utrápiti musí. Myslel :e, že prvního potomka bratrova na vždy odstra l. „Ale nechámli mu manželku,“ myslel u

sebe, „tedy může ještě děti míti, a to by byla zase celá má naděje zmařena; dámli jí však zavražditi, vyhledá si bratr jinou manželku, a to bych zase nepřišel k cíli.“

Když tak neustále přemýšlel, co teď počíti má, napadl mu jeden zákon, vkterémž přikázáno bylo, když se manželovi choť ztratí aniž on ví, zdali ona ještě na živu jest neb není, nesmí se do sedmi let ženiti. Aby zločinec z tohoto zákonu prospěch měl, uzavřel Gerard, že švagrovou jakýmkoli způsobem přinutí, aby z hradu utekla, neboť myslel, že bude aspoň sedm let v bezpečnosti, a v tomto dlouhém čase že bratrovi chuť k novému ženění přejde a pak že budou žádosti jeho vyplněny.

Co si umínil, také učinil. A jako každý zločinec snadně prostředek najde, když něco zlého spáchati hodlá, tak si také Gerard ohavný prostředek k vyvedení svého úmyslu vymyslil.

Hiulanda nebyla ještě docela zdráva, a podobala se spíše pouhému stínu, nežli člověku a již počínal Gerard výčitky jí dělati že si hledí tajného obcování s jedním mladým zemanem, a touto nevěrností, že celý rod hanobí a potupuje.

Taková pomluva byla Hirlandě to nejtrpší co ji na světě potkati mohlo, neboť čest svou za nejdražší statek považovala. Když od Gerarda tak hanebnou řeč uslyšela, padla do mdloby, a dlouho to trvalo, nežli ji komorná zase vzkřísila. Žalovala Bohu svou nesmírnou bolest a plačícíma očima napsala Artusovi psaní, v kterém se velice stěžovala, že se ji zde na cti a cnosti utrhuje. Tato psaní, jakož všecka následující

dostalo se Gerardovi do ruky, a ten si je podržel a ani jedno Artusovi neposlal.

Zlosyn ten napsal však sám vévodovi psaní, v kterémžto se vynasnažil, vzbuditi v bratrovi podezření proti Hirlandě. I psal mu, kterak se špatné věci o ní v zámku a v okolí roznášeji. A maje všecky služebníky na své straně, bylo mu snadno, křivých svědků dostati, kteří byli odhodláni na toto obvinění přísahu složiti, kdyby i vévoda byl žádal.

Odpověď od Artusa dostal Gerard právě v tom okamžení, když Hirlandě poznovu špatné kousky vyčítal, a proto že doufal, že psaní takové bude, jak si to přál, nechalť je otevříti a na hlas čísti. Psaní však bylo tak postaveno, že s ním ani Gerard spokojen nebyl, aniž Hirlanda naději a manželovu lásku pozbyla; neboť nemohl Artus věřiti, žeby se milovaná choť jeho tak velkých provinění dopustiti mohla.

Hanebny člověk však neopomine žádného prostředku k dosažení svého cíle. Gerard nechával nyní častěji od některých z dvorské čeledi vévodovi podezřelé psaní psáti. Tento byl již nad tím nevrlý, že ještě žádné psaní od Hirlandy neobdržel, pročež počínal těmto utrhačům tím snadněji věřiti, a odeslal sám psaní na svou manželku, v kterém ji prudce žádal, aby se před ním z toho podezření ospravedlnila.

Tyto nezasloužené pomluvy rmoutily Hirlandu nesmírně, a přivedly ji tak daleko, že si přála, žeby byla raději nejsprostší služkou, jen kdyby mohla svůj kousek chleba spokojeně užiti.

Její komorná slyšela častěji takové přání, ale místo co měla Hirlandu upokojiti, raději z lásky

k bídným penězům každé slovo špatnému Gerardovi donášela. Tento dobře věda, že zrádná ta důvěru své paní měla, nařídil jí, aby nebohou Hirlandu k tomu přinutila, by dobrovolně ze zámku utekla. Aby toho dosáhl, nechal Hirlandě jeho pohrůžkami a manželovými výčitkami bez toho již ustrašené po nevěrné služce velmi zlé a strašlivé zprávy vyřizovati.

Jednoho dne přišla komorná k Hirlandě, a vypravovala jí, falešné slze prolévajíc, že se právě

dozvěděla, kterak Gerard od Artusa rozkaz ob držel, aby Hirlandu stíti dal, při tom na koleno prosila, by ji neprozrazovala, že jí tuto zpráv donesla, proto žeby za to přísně potrestána byl:

S ustrnutím tázala se Hirlanda, „co pro Boh mám učiniti?“ a úlisná komorná odpověděla s slzami v očích. že není žádné jiné pomoci, ne

aby hned ze zámku uprchla, neboť jestli že se ještě přes noc v zámku zdrží, že ji pak od smrti nikdo nevysvobodí. Slíbila také, že ji cizé šaty zaopatří a jí k tajnému útěku nápomocna bude.

Hirlanda se skutečně domnívala, žeby útěk byl jediný prostředek život si zachovati. Příjmula tedy její pomoc, aby ale zrádkyně ta nebyla přítomna, vyzvala několik zbrojnošů, kteří ji noční dobou, v prostém toliko oděvu z hradu vystrčili a tak osamotnělou zanechali. Ubohá Hirlanda nevěděla kam se obrátiti, a kde byt a obživu naleznouti. Však si byla jistá své nevinosti a bloudila, v pomoc Boží pevně důvěřujíc, v lese, až ji noc překvapila když pro slabost dále jíti nemohla.

Teď ovšem nebyla v pohodlném a skvostném zámku; poněvadž ale zámek již dávno pro ní žalářem byl, těšila se z toho srdečně, že spokojeným svědomím ve velikém domě Božím, pod miliony třpytících se hvězd přenocovati mohla, jsouc prosta a svobodna přísných a nezasloužených výčitek. Děkovala Bohu za toto dobré opatření, a Tvůrce nebes i země vychvalujíc a jemu chválořečíc na mechu líbě usnula. Teprva když slunce vycházelo, probudila se z tuhého sna. Již dávno tak dobře nespala.

Teď ale spěchala od zámku, který ještě viděti bylo, dál a dále.

Častěji se stavila u útrpných lidi, kteří ji dle šatu, za služku bez služby drželi, a potravu i nocleh jí poskytovali.

Po několika dnech putovala až k jednomu pěknému zámku v prostřed lesů ležícímu, a zde si umínila službu hledati, poněvadž se domnívala,

že je dost vzdálena a v bezpečnosti. Pán zámku byl již zemřel, a vdova jeho jej po něm obdržela. K této šla Hirlanda, a prosila, aby ji do služby přijmula. Dostala od paní za odpověď, že teď jen děvečku ke kravám potřebuje; chce-li tedy tu službu příjmouti, že může na zámku zůstati. Hirlanda slíbila, že se o dobytek dobře starati bude, a v srdci byla spokojena, že se šťastně na bezpečné místo dostala.

Částka osmá.

Artus vrátiv se domu, nenalezá žádné radosti.

Gerard se teprva k večern o tom dozvěděl, že Hirlanda zámek opustila. Nebylo to ovšem nic nového, proto že již dříve od svých pomocníků o tom zprávu obdržel. Stavěl se však předce, jako by ho byla ta novina velmi překvapila, ale nedělal žádných příprav, aby se ztracená Hirlanda zase našla, a držel také jen její uprchnutí za ženskou lest, s kterouž manžela k útrpnosti nakloniti hodlá, řka: „Však ona nebude daleko, a ráda zas brzy přijde."

Druhého dne dal zámek a všecka stavení ovšem jen od několika lidi prohledati, aby měli celý den co dělat a teprv třetího dne také do lesů vůkol zámku lidi vyslal, aby hledali, ale všickni se navrátili s tou zprávou, že nemohou nikoho naleznouti, nad čímž se hanebný Gerard velice radoval, neboť na ten způsob stal se jeho bratr na sedm let vdovcem, a mezi tím časem měl zlosyn dosti času o něčem jiném pře-

nejšleti, aby svůj ohavný úmysl docela vykonal. zdálo se mu za nejpotřebnější, aby svého bra-ra Artusa navštivil. a jej, kdyby tomu docela věřiti nechtěl, o nevěrnosti Hirlandině přesvědčil. ještě ten samý den dal se se svými lidmi na cestu, a již druhého dne k večeru, aniž se ho kdo nadál, přirazil do tábora Artusova.

Sotva že do stánku Artusova vstoupil, ptal se tento prudce: „Kde je má Hirlanda? — je vpravdu tak hanebného činu vinna? — co mám s ní začíti?“ Gerard v oulisnosti a lži dobře zběhlý odpověděl: Jak může ještě vévoda Artus mysliti, že je nevinná, aneb se snad domnívá, že ho jeho vlastní bratr v tak důležité záležitosti obelhal? — Již v prvních dnech mého přebývání na tvém hradě pozoroval jsem na ní známky nevěrnosti, ale já si toho nevšímal, důvěřuje v tvou manželku, že je věrná choť. Konečně jsem se však sám přesvědčil, že je nevěrná; nechcešli mně však věřiti, ptej se svých služebníků, kteří ti jistě pouhou pravdu povědí, a přísahou ji ztvrdí. A poněvadž se mnoho důkazů o její nevěrnosti odhalilo, nemohl jsem to již před tebou tajiti. „Drahý bratře,“ doložil ošemetník, „nejjistější důkaz toho všeho je zajisté ten, že manželka tvá pozorujíc, že její hanebné činy na světlo přicházejí, jednou v noci s jedním mladým rytířem ze zámku uprchla. Já jsem se všemožně snažil, abych ji zase našel, a nikdo nebyl v stavu jen dost malou stopu po ní naleznouti. Měla-li dobré svědomí, proč se tedy vzdálila? Co jsem tuto řekl, potvrdí moji i tvoji lidé, jenž se mnou k tobě přijeli.“

Nad touto zprávou roznítil se Artus tak ve-

lice, že ani slova promluviti nemohl. „Umří by musila za svou nevěrnost,“ zvolal zlostně „kdybych ji doma zastihl.“ — A teď ho v le žení válečném již nic netěšilo, vojsko odevzda jinému vůdci a navrátil se s Gerardem na svů hrad.

Jakmile domů přišel, svolal veškeré služeb nictvo a vyslejchal jednoho po druhém, chtěj se o tom přesvědčiti, co se za jeho nepřítomnost na hradě stalo. Proto že ale všickni od Gerard uplaceni a na vše dobře připraveni byli, odpo vídali vespolek stejně a Artus již od bratr přelhán, byl taktéž i od svých služebníků ošizen přísahal znovu, že Hirlandu, jakmile ji dopadne bez milosrdenství katu odpraviti dá.

Když se Gerardovi všecko tak podařilo, roz loučil se s Artusem a vrátil se zas do Anglicka

Teď nacházel se Artus samoten na hradě Kamkoliv se jen obrátil a pohledl, všude naleza věci, kteréž ho na ty blahé dni upomínaly, kter s Hirlandou trávíval a proto ho všecko omrzel i byl nesmírně nevrlý a nešťastný. Vyhledáva vyražení na honbě, při hře, v hodování s přá tely a také se mu to někdy poštěstilo, že se ob veselil; jakmile však samoten se nacházel, pad do těch samých truchlivých myšlének, které h již dříve trápily.

Pět let již uplynulo, když Artus jednoh dne do komnaty Hirlandiny, posud uzamknuté vstoupil. Zde našel všecko tak, jak to bylo když on svou nejmilejší choť opustil. Slze h polily, když v jednom koutě malý kousek pa píru našel. Bylo to začaté psaní od Hirlandy na něho. Ovšem nebylo mnoho napsáno, předce

však shledal Artus, jak věrně ho manželka miluje a jak hořce na to naříká, že ji Gerard ż nevěrnosti stíhá a jak se jí zdá, že prý již manželi na ní žaloval, což prý z jeho psaní pozoruje. Prosila Artusa, aby tomu nevěřil, její svědomí je prý ode vší viny čisté, vždyť by jí to ani srdce nedalo, aby tak ohavně jednala a se dobrému manželi zpronevěla, jehož z celého srdce miluje a jemuž u oltáře věrnost a lásku přisahal, pro kteréhož všecko i smrt podstoupiti hotova jest.

Artus již při vkročení do pokoje Hirlandina pohnutý, počal po přečtení psaní, truchliti a bědovali. „Tak nemluví poškvrněné svědomí“, pravil sám k sobě, „ale kdož mi to nyní vysvětlí, proč jsem toho psaní neobdržel? Že by je nebyla Hirlanda odeslala, to je nemožné; neboť každé slovo dává svědectví, že si hodlala veliký svůj zármutek a žalost mně posesknouti, pročež také toto psaní jistě odeslala. Kdož mi to vysvětlí?“ I počal o její nevěrnosti silně pochybovati, jen že nevěděl, na koho se o radu obrátiti má.

Na zámku se právě toho času jeden starý rytíř nacházel, jenž se byl nedávno z pole navrátil. S tímto vévoda často mnoho hodin rozmlouval. I pravil rytíř jednou večer, když právě Artus o Hirlandě mluviti počal, silným a neobyčejným hlasem: „Ať se ptám koho chci, každý říká, že je Hirlanda vinna; ale kdykoliv se někoho ptám, vždycky se mi zdá, jako bych s nebe slyšel že je nevinna. Ovšem si to nemohu vysvětliti, předce však nikdy nevěřím, že by byla tak hanebně jednala.“

Vévoda smutně na něj pohlédl, zamlčel se na chvíli, pak mu dal dorou noc a odebral se na odpočinutí, ale po celou noc nezavřel ani oka. Hned ráno pravil dobrému starci: Máte pravdu, Hirlanda jest nevinná; i já tomu již věřím. Že by ale byl Gerard tak špatně a hanebně jednal a mne obelhal, tomu věřiti nemohu a domnívám se, že on sám byl oklamán."

Částka devátá.

Hirlanda nalezena a poznána.

Na tento způsob uplynulo již celých sedm let a pověst o Hirlandě umlkla dokonce, ba již se skoro každý domníval, že již snad dávno zemřela. Toho času umínilo si několik rytířů na horu sv. Míchala putovati. Hora tato ležela na hranicích Francouzské a Španělské země. Snadno k tomu povolení od vévody Artusa obdrželi a již druhého dne na to putovali s nábožnou myslí k hoře sv. Michala. Tam se zdrželi několik dní, a když pobožnost svou vykonali, vrátili se zase vespolek nazpátek. Jeden z nich, jmenem rytíř Oliva, odrazil se od té společnosti, hodlaje při této příležitosti svou příbuznou navštiviti, kteráž v Normandii na svém hradě bydlela. Z Bretaně byla cesta na hrad rytíři dobře povědoma, ale docela neznáma byla mu od této strany, kudy nyní cestoval, a tak se snadno stalo, že v hustých lesích zabloudil.

Aniž věděl kde se nachází, zaslechl nenadále z daleka nějaké šustění v křoví, kteréž ho

na tu myšlénku přivedlo, že je snad na blízku nějaké stádo, i nerozmejšlel se dlouho, pobídnul koně a k svému největšímu potěšení spatřil skutečně stado na louce a v houští se pasoucí a při stádě ženskou osobu, která ale, jsouce celá rozedraná na oděvu, rychle do své jeskyně uprchla a tam před křížek na zdi upevněný na kolena se vrhla. Rytíř se k ní přiblížil a ptal se, zdaž se na dobré cestě do hradu nachází. Pasačka

mu odpověděla, že by po této cestě na hrad nepřišel, jest-li však chce, že ho na dobrou cestu dovede, odkud pak brzy zámek uvidí.

S radostí přijal Oliva tuto malou službu a šel za pasačkou, v jejížto ušlechtilém obličeji jakousi truchlivost znamenal. Brzy se dostal na pravou cestu k hradu a za malou chvilku ho již spatřil. Příbuzná jeho, ač byla již hezky se-

stárlá, nacházela se ještě při dobrém zdraví a z příchodu jeho se velice těšila, Vynasnažila se co jen v její možnosti stálo, aby mu jeho přebývání na hradě příjemné učinila, pročež poslala pozvání všem vůkolním rytířům, a tak se strávil celý čas jen v hodování, hře, radovánkách a veselosti.

Rytíř Oliva si oné pasačky, která mu cestu na hrad ukázala, dobře povšimnul a upamatoval se na ni častěji na hradě, když po hodech sa moten se nacházel. Čím však více na ní myslil tím více se mu také zdálo, že již ji někde předtím viděl, nemohl se však upamatovati, kde to bylo. Hned, jak ji ponejprv viděl, soudil z její řeči a celého chování, že se v tomto nízkém stavu ani nezrodila, ani vychována býti nemohla i napadlo mu dále, že snad jen nějakým neštěstím za pasačku se dostala. Oliva si tedy předsevzal, že se při příležitosti své příbuzné zeptá co to za osobu jest, však pro samé radovánky a veselosti na to zapoměl.

Konečně se jednou přihodilo, že jej Hirlanda potkala, an právě s příbuznou svou do zahrady kráčel, ihned se na své předsevzetí upamatoval a zeptal se své příbuzné, co to je za osobu, která je nyní pozdravila. Příbuzná odpověděla, že je to její pasačka, a jak praví, má býti dcera velmi chudých rodičů, při tom ale doložila, že tomu nevěří, že se podle zdvořilosti a způsobnosti její na něco vznešenějšího souditi dá, nemůže se ale prý ničeho od ní dozvěděti.

Když rytíř Olíva s příbuznou do pokoje vkročil, dal si také hned pasačku zavolati. Tato

poslechla ovšem na rozkaz a obávala se hned z počátku, aby nebyla také od něho poznána. U veliké rozpačitosti vkročila do pokoje a ptala se velmi zdvořile, co poroučí. Oliva ji chvilku bystře pozoroval a obrativ se, pravil pak k své příbuzné: Kdybych se domnívati mohl že naše milostivá kněžna Hirlanda ještě žije, tedy by to byla jistě tato", a když se jí ještě jednou bystře do očí podíval, zvolal radostným hlasem: „Ano, zajistě vy jste naše milostivá kněžna, přiznejte se jen." Tato se těchto slov velice ulekla, že zbledla jako stěna.

Brzy však se opět zpamatovala a snažila se rytíři jeho domněnku vymluviti a nechtěla dokonce ničím jiným býti, nežli dcerou chudobných selských rodičů. Rytíř ptal se tedy kdy přišla, a její příchod srovnával se právě také s tím časem, kdy Hirlanda zámek opustila. Teď nemohl více pochybovati a nepřestal ji prositi a přemlouvati, až konečně sama vyznala, že je vévodkyně Hirlanda.

Teď teprv prosila ji paní zámku a také rytíř Oliva vroucně o odpuštění za to, že ji dříve nepoznali a proto si ji také tak málo povšimnuli. Ale Hirlanda je prosila mnohem vroucněji, aby její nalezení rozhlašeno nebylo, nýbrž aby ji raději v tom stavu ponechali, v kterémžto se o mnoho spokojeněji a blaženěji nacházela, než dříve, když na svém vlastním hradě bydlela. „Nemohu" pravila ona, „prozřetelnosti Božské za to ani dost děkovati, že ke mně tak dobrotivá byla a do toho stavu mne přivedla."

„To jediné," pravila dále, „co mi pořád na srdci leželo, byla myšlénka, že snad můj dobrý

Artus je nešťastný, a že mne snad každý za nevěrnou ženu drží; o tomto posledním však těší mne mé svědomí a lépe jest míti dobré svědomí a raději za darebnou považována býti, nežli se zlým za dobrou. Všecko prý také ochotně snášela, doložiia Hirlanda, a ještě jednou prosila vroucně, aby jí bylo popřáno živobytí v tomto stavu dokonati. Však na tyto prosby nedbal nic rytíř Oliva; pravilť on, že jí Artus dozajista s radostí přivítá, proto že ji sám již také dávno za nevinnou drží. „Nyní sobě pospíším,“ doložil Oliva, „abych svému pánu tuto radostnou novinu brzy přinesl.“

To vyřkna, vyšinul se na svého rychlého koně, a již jel co jen mohl k hradu Artusovu, a již za několik dní uviděl z daleka hrad.

Když pak na hrad pospíchal, zaslechl nedaleko zámku troubení a hluk honby, a hned si pomyslel, že by zde snad také Artus se mohl nacházet, i uhnul z cesty do lesa a první, jehož uviděl, byl Artus sám, jenž se nad tímto nenadálým shledáním v lese velmi radoval. Když se přívětivě pozdravili, počal rytíř Oliva takto: „Raduji se velmi, že se můj kníže tak dobře vynachází a tak veselý jest, vždyť jsem já to hned věděl, že se pán můj brzy zas obveselí, neboť mu stojí všecko k službám, v čem člověk radosti a potěšení nabýti může.“

„Ano“, odvětil Artus. „Máte pravdu, milý příteli! kdybych byl jen ve volení své manželky šťastnější býval a nyní potomka měl.“

„Což bylo“, odpověděl mu na to rytíř Oliva — „zvolení manželky vaši opravdu tak nešťastné a měla by být Hirlanda v pravdě tak hanebná?

Ba ještě dosavád nemohu tomu věřiti, že by byla ta pobožná Hirlanda tak zlého činu schopná bývala.“

„Také já,“ přisvědčil vévoda, myslím ještě, že byla nevinná, ale co na plat?! Nemám ani manželky ani potomka a velice musím pochybovati, zdaž Hirlandu v tomto životě ještě kdy spatřím.“

„Kdybych ale já,“ řekl rytíř Oliva, „svého pána vévodu ujistiti mohl, že Hirlanda jistě žije a svého Artusa dosavádė věrně miluje, jako kdy jindy a že se zas radostně navrátí, pak-li ji manžel přijme, kdybych já sám vévodkyní přivedl, uvítal byste ji zas jako svou manželku?“

„Milý příteli!“ zvolal Artus. vy mluvíte o věcech, jímž já uvěřiti nemohu a kdyby pravdivé byly, jak byste se mohl ještě ptáti, zdaž-li já svou dobrou a věrnou manželku uvítám? Nemusel bych já spíše ji prositi, aby se ona ke mně navrátila, a jak mile rád bych to učinil, kdybych jen věděl, kde ji hledati mám?“

„Vězte tedy, vévodo!“ zvolal rytíř vážně, „Hirlanda se nachází u mé příbuzné, tam jsem ji našel v obleku chudobné dívky a také hned poznal. Ovšem že mne snažně prosila, abych neprozrazoval, že se zde nachází, ale jak by to bylo možno, abych tuto radostnou zprávu svému dobrému pánu zamlčel. Ona prý žije, jak pravila, v tomto stavu jako pasačka lépe a blaženěji, nežli když na svém hradu samotna byla; neb nejdražší její poklad, totiž dobré svědomí, ji nikdy neopustí; jen to ji prý povždy rmoutilo, že byl její Artus tak hanebně oklamán a že ji za nevěrnou a nepočestnou držeti musí a teď

snad nešťastné a nespokojené živobytí má. Tato myšlénka ji více rmoutila, nežli její neštěstí a kdyby se byla dověděla, že je Artus spokojen a šťastný, tedy by si již nikdy nebyla přála, aby z tohoto nízkého stavu povýšena byla."

S slzami v očích zvolal Artus: Milý Bože! Hirlanda mohla ještě ve svém bídném stavu o mne starost míti a se svým osuďem byla spokojena, kdežto já, ačkoli všeho v hojnosti mam, předce nešťastný jsem? Jak pravdivé jest přísloví: „Nevinnost a cnost' jsou nejdražší statky na tomto světě, a bez nich není žádné radostí pozemské." Jak docela pravdivě se to u mne a u Hirlandy vyjevilo. Ale milý příteli! jak brzy se budu moci s ní potěšiti?„

„Pak-li to vévoda poroučí," pravil rytíř Oliva, „tedy již zejtra ráno dá se váš služebník na cestu a pospíší si, aby brzy Hirlandu do náručí vašeho přivedl. Ano, on se bude tyto dni za nejšťastnějšího ve svém živobytí považovati, pak-li mu vévoda té milosti popřeje."

„Komuž jinému, nežli vám," zvolal vévoda, „patří tato čest, i prosím vás snažně, uvažte se v tuto velkou službu. Pojďte se mnou do hradu, abyste se již na zejtří ráno na cestu připraviti mohl."

Již dříve byli všicknі sloužicí, krom několika starých zasloužilých mužů propuštěni, také oné bezbožné ženy, které o celém tom příběhu Hírlandinu věděly, již dřed několika lety se odstranily, nebot pozorovaly' dobře, že vévodovi dobré myšlénky připadají, z čehož pro sebe nic dobrého očekávati nemohly. Všicknі přítomni radovali se velice, dozvěděvše se, že je Hirlanda

ještě na živě a že se co nejdříve zase jakožto vévodkyně na svůj hrad navrátí. I také všickni podaní, kteří se to dozvěděli, těšili se z toho velice, že opět tuto dobrou paní spatřejí, kteráž jim vždy veliká dobrodiní prokazovala.

Všecko služebnictvo i s vévodou chystali teď všecko k příchodu Hirlandinu a mezi tím vydal se rytíř Oliva s několika vyvolenými služebníky na dalekou cestu do Normandie. Všickni poddaní od nejmenšího pacholete až do nejstaršího muže byli v tento den vůkol hradu shromážděni a jak mile rytíř Oliva vyjel, přáli mu všickni šťastnou cestu a dobré pořízení.

Částka desátá.

Hiřlanda se shledá s Artusem.

Když Hirlanda nalezena a poznána byla, prosila rytíře Olivu i jeho příbuznou, aby ji přislíbili, že ji tak dlouho v zámku a v tomto stavu ponechají a ža také žádnému člověku o tom nic nepovědí, dokud ji vévoda Artus sám na svůj hrad nepovolá.

Domácí paní zachvávala ovšem slib svůj, jak se jen dalo, předce však hleděla, aby Hirlandě čest a vážnost proukazovala, jak vévodkyní přísluší, i mluvila s ní a činila ledacos, čehož si čeládka povšimnula a to tím více, an mnozí z nich častěji mezi sebou takto mluvívali: „Naše pasačka neni zajistě selská holka v tom musí něco jiného vězeti.“ I připadla čeládka snadno na tu myšlénku, že paní jejich ně-

jakou zprávu od svého strýce o Hirlandě obdržela a že je z té příčiny tak přívětivá a skoro ponížená.

Předce však jí nikdo ze služebníků lepší osud její nezáviděl, neboť ji milovali jako sestru, proto že ona také s každým laskavě zacházela a činila pro ně co jen mohla, pomáhala, kde pomoci zapotřebí bylo; radila, kde se dobré rady nedostávalo, a zvláště truchlivé ochotně těšivala, začež ji také co anděla milovali. Často říkávali mezi sebou: „Hirlanda zasluhovala lepšího osudu", a každý ji to teď z celého srdce přál, že je k ní paní hradu teď tak přívětivá.

Však Hirlanda nemohla se opravdově radovati. Neboť jakmile si na Artusa a na svůj domov vzpoměla, vždycky jí bylo teskno a poznovu se obávala, že na ni snad zase truchlivé a nešťastné dni čekají. „Jak volně," vzdychla si, „mi bylo po celých těch sedm let v této samotě! Žádný mne nezarmucoval, nesoužil a netrápil; každý mne spíše miloval, všickni mne prokazovali mnoho dobrého a mohla jsem tu svůj chléb v pokoji a spokojenosti požíti. Také jsem zde mohla milému Pánu Bohu za všecko dobré, co mi prokázal, srdečně děkovati. O jak ráda bych zde ještě svoje ostatní léta ztrávila a v tomto sice sprostém, ale velmi blaženém stavu pobyla. Však prozřetelnost Božská jíž tomu tak déle nechce. Staniž se vůle, ale ne má."

Častěji prosívala Pána Boha, aby jí ráčil přispěti milostí svou, by mohla povinnosti stavu svého a povolání věrně jako posud vykonávati. Nejvíce však se rmoutívala, když si vzpoměla, že svého milého synáčka na hradě neuzří, neboť

e to bylo všude rozhlásilo a také až k ní došla
ı zpráva, že bylo jisté vévodkyni novorozeňátko
kradeno a až na břeh mořský přineseno, kdež
o rukou neznámých loupežníků se dostalo. I
emohla pochybovati, že bylo dítě její vlastní
ʒn, kteréhož jí bezbožní lidé ukradli.

Mezi tím, co Hirlanda těmi myšlénkami se
ıbývala, zavzněla trouba hlásného a tento ohlá-

se zámecké věže příjezd neznámých rytířů.
:mile tito k hradu přirazili, vystoupil vůdce
ch a ohlásil se, že je rytíř Oliva. Nad míru
ěšena byla paní hradu, dozvěděvši se o pří-
du rytíře Olivy. Hirlandu ihned k sobě po-
ıla a obě šly rytíři naproti, srdečně jej při-
.li a vyčastovali jej i průvodčí jeho velmi
atě.

Když se rytíř Oliva občerstvil a odpočinul,

požádal příbuznou svou a Hirlandu, aby s nimi samotnými mohl promluviti, má prý jim něco důležitého zvěstovati. Když pak samotni byli, pravil rytíř Oliva takto:

„Nemohu vám to ani vypověditi, jak velikou radost jsem našemu milostivému vévodovi způsobil, pověděv mu radostnou tuto novinu, že jsem vás, milostivá paní! nalezl a že se k němu zase navrátit hodláte. On mi padl okolo krku, tiskl mne k srdci, řka: Milovaný příteli, mluv, jak se ti odměním, že jsi mne tak velice potěšil; prosím tě ale pro Bůh, nemeškej, vsedni opět na koně a pospíchej, co jen můžeš, bys drahou a milovanou manželku mou zase přivezl. Řekni jí, že jí posavad tak miluji, jako vždy jindy. Já nejsem ani hoden, abych tak věrnou a dobrou manželku měl; pros jí místo mne, aby mi odpustila velké provinění mé, že jsem ji zavrhl, neboť jsem byl sám oklamán." — Rytíř Oliva nemohl pro pohnutí a radost více mluviti. Po chvíli však doložil: „Věřte, milostivá paní! všecko se na váš příchod velice těší, nejen na hradě, nýbrž i také vůkol zámku, a kde se lidé dověděli, že žijete, nemohou se ani dočkati toho času, kdežto vás budou moci přivítati. A já vás ubezpečuji, že se zajistě více blažených dnův na hradě dožijete, nežli kdy jindy před tím."

Také příbuzná rytíře Olivy jí všecko dobré srdečně přála a litovala jen, že dříve o tom nevěděla, jakou vznešenou osobu ve službě má, že by jí byla slušnou čest a vážnost prokazovala. Hirlanda poděkovala oběma vroucně; rytíři za jeho přičinění a jeho příbuzné za vše dobré, co jí ve službě byla prokázala.

Mezi tím přinešeny byly šaty pro Hirlandu. ytíř s příbuznou se odstranili a jedna komorná omáhala Hirlandě při oblékání. Veškeré služebictvo bylo do velkého sálu povoláno a netralo to dlouho, tu mezi ně vstoupila Hirlanda ,kožto kněžna. Jakmile však čeládku spatřila tu, kterouž po tolik let sloužila, dala se do pláče; emohlať ani slovíčka pronésti. Domácí paní ıísto ní promluvila a řekla služebníkům, že Hirında, která až do této poslední chvíle jako paıčka mezi nima žila, je vévodkyně Bretaňská vypravovala jim v krátkosti celý její příběh, ak doložila: „Její nevinnost a ctnost je teď na ;vu a ona se opět s radostným srdcem k maneli svému navrátí.“ Když paní hradu mluviti řestala, plakali všickni, vzdávajíce Bohu díky, e její nevinnost tak slavně objevil a že může yní na lepší živobytí doufati. Jeden přes druého se k ní tlačil, srdečně jí ruku líbajíce a koro všickni chtěli jí ještě jednou srdečně vše obré přáti, však slze radosti a lítosti nedaly im k slovu a dokazovaly, co srdce cítilo, ale sta vysloviti nemohla.

I sama vévodkyně byla tak velice pohnuta, e ani slova promluviti nemohla. Často pak ří:ávala, že byla tato hodina v celém jejím živoıytí ta nejblaženější, a že jí milý Bůh předce ıo mnohých trapných dobách opět tak blažených lnů dožíti dal.

Na to zvěstoval rytíř Oliva své příbuzné, :e hned druhý den s Hirlandou odjede, neboť ırý dal vévodovi, který mu vsříc přijde, čestné ılovo, že se v určený čas domu vrátí. Jakko.iv by to byla paní hradu ráda viděla, kdyby se

byl déle ještě u ní pozdržel, nemohla ho předce v této případnosti o pozdržení se požádati, a tak byl již druhý den k odjezdu ustanoven.

Jak bolestné Hirlandino rozloučení bylo, nelze popsati; jak za těžké jí to přicházelo, když se z tohoto místa odebrati měla, kde v zármutku svém útěchu a spokojenost nalezla, a kde také věrnou přítelkyni měla. Obě paní si přislíbily, že se budou každoročně navštěvovati, a jen to Hirlandin zármutek poněkud umírnilo, načež pak se ještě jednou srdečně obejmuly.

S slzami v očích opouštěla Hirlanda zámek, a s žalostným pláčem se všickni rozloučili. Každý jí přál štěstí a božské požehnání, a všickni ji vyprovázeli až k zámecké bráně. Tu si sedla Hirlanda do kočáru, k ní rytíř Oliva a jakmile trouba zavzněla, dalo se i služebnictvo na cestu. Mnohokrát se ještě Hirlanda zpátky ohlížela a též z hradu se dívali všickni za dlouho za ní, až do lesa vjela, odkudž ji pak více k spatření nebylo.

Vévoda Artus, jenž se byl s rytířem Olivou umluvil, kdy přijeti má, sezval nyní všecky rytíře vůkol zámku k sobě a toho dne, kdy Hirlandu očekával, jel s nimi již časně z rána vévodkyní vstříc; ježto si ale rytíř Oliva s vévodkyní značně pospíšili, tedy se již před polednem několik hodin cesty od zámku potkali.

Nedaleko od místa, kde se potkati měli, sestoupil Artus s koně a blížil se k Hirlandě pln lítosti a studu. I vévodkyni polily slze; byly to však slze nevinnosti, spokojenosti, odpuštění, a radostně spěchala do náruče Artusovy. Ale svědomí nutilo vévodu, aby jakožto nehodný od-

stoupil od živého obrazu nevinnosti a ctnosti; i počal se třásti a nechal Hirlandu s rozprostřenýma rukama před sebou státi.

Hirlanda se toho náramně ulekla a tázala se starostlivě; „Pro Bůh, co je vám, milý Artuse?"

Tento jí odpověděl zajíkavě: „Celé moje velké provinění stojí mi před očima od té chvíle, co jsem vás, drahá Hirlando, spatřil a se přesvědčil, že jste nevinná; já nejsem hoden, abych se manželem tak věrné choti nazýval." Chtěl ještě více mluviti, ale Hirlanda mu přetrhla řeč těmito slovy:

„Předrahý Artuse! pak-li ještě svou Hirlandu milujete, tedy si pro mne nedělejte žádné výčitky, které nejen vás, ale také mne rmoutí. Vím dobře, že jste byl hanebně oklamán; tedy nemohu na vás vinu klásti a vás za příčinu zármutku svého držeti; vždyť jsem já nebyla tak nešťastná, jak vy se domníváte. Bylo mi jak náleží volno u příbuzné rytíře Olivy, která mne jako svou vlastní dceru milovala. Protož vás ještě jednou snažně prosím a žádám, netruchlete již více, neboť jsem vám i všem z celého srdce odpustila, kteří byli příčinou mého neštěstí: odpusťte i vy jim, buďtež opět veselý a přívětivý, neboť jinak by nemohla být vaše Hirlanda zase šťastná."

„Vy mně můžete ovšem odpustiti, nevinná Hirlando!" odpověděl Artus, — „ale ve mně se ozývá svědomí, že jsem se nejen proti vám, ale také proti milému Bohu prohřešil."

„A vy můžete ještě pochybovati", pravila Hirlanda, „zda-li vám milosrdný Bůh odpustí?

Kdybyste také vy skutečně vinnen byl, odpustila jsem já vám již a zapoměla na všecko; když vám tedy prostá, hříšná Hirlanda, nehodná dívka Páně odpouští, jak můžete ještě o tom pochybovati, zda-li vám milosrdný Pán Bůh provinění vaše odpustil? Prosím vás tedy ještě jednou, zanechte takových myšlenek, buďte veselé mysle a radujte se se mnou; neboť jen tenkrát budu moci na své soužení zapomenouti, když truchliti nebudete.“

„Slibuji vám, drahá manželko, že se přičiním, abych vám teď stále jen radost připravoval,“ ujišťoval Artus; nyní ale pospíchejme na hrad, abych vám tak dokázati mohl, že vás miluji a si vás velice vážím. Díky všemohoucímu Pánu Bohu na vysostech, že mi vás opět tak nenadále navrátil a tolik příležitosti mi popřál, abych mohl své veliké provinění opět nahraditi. Pojďme a pospěšme si, neboť na vás již všecko radostně a dychtivě čeká, každý vás již chce spatřiti a radostně přivítati.“

Nyní se dal celý zástup dále na pochod; Artus měl Hirlandu po pravé a rytíře Olivu po levé straně. Artus vypravoval manželce své, že se všickni poddaní velice radují z příchodu jejího. Ještě byli více než hodinu cesty od hradu vzdáleni, an již veliký zástup lidu jim vstříc přišel, kteří se již jich ani dočkati nemohli.

Tu bylo hluku, plesání a vejskání, dítky a dospělí házeli kvítí na cestu, po kterých Hirlanda s Artusem kráčeli, a mnoha žena dala se při tom radostí do hlasitého pláče, jakmile Hirlandu spatřila. Ano, uctivost a vážnost k jejich vracející se paní dosáhla té míry, že po obou

stranách cesty staří lidé klekali a očí z ní nespustili, až okolo nich přešla.

Toto krásné přivítání trvalo po celé cestě až k hradní bráně, a tu, když do hradu vejíti měli, hrnulo se teprva všecko na dvůr, tak že sotva projíti možná bylo. Hirlanda děkovala všem srdečně za jejich lásku a požádala svého Artusa, by v tento památný den také chudým hojné almužny udělil a jim také radost způsobil kteroužto prosbu také ihned Artus vyplniti neměškal.

Pak šli příchozí do svých pokojů, aby sobě odpočinuli; neboť byla Hirlanda po té daleké cestě velmi unavena. Ještě jednou rozkázal Artus pokladníkovi, by nenechal žádného chudého odejíti a aby každému tolik udělil, by si s celou rodinou dobrý den udělati mohl.

Když se Hirlanda opět na hradě nacházela, bylo tam ještě veseleji než při svatbě, všecko bylo plno radosti a blaženosti. Každý hleděl, aby Hirlandě jen potěšení způsobil, tak ji dlouhé její trápení poněkud vynahradil.

Částka jedenáctá.

Hirlanda spokojena a šťastná na svém hradě.

Ačkoli Hirlanda dobrou vůli Artusova uznávala, kterouž on při každé příležitostil při všech slavnostech a radovánkách na jevo dával, předce toužila po tichém a blaženém domácím živobytí a dočkala se ho také v plné míře.

Když se všecky radovánky a slavnosti skončily, rozloučili se pozvaní hosté s vévodou a vévodkyni, přáli jim ještě jednou všecko dobré a když pak všickni hrad opustili, pravil vévoda Artus k Hirlandě: „Má drahá, dávám vám nade vším úplné plnomocenství, učiňte a zřiďte si všecko dle své vůle a bude mně velice těšiti, když se mi příležitost naskytne, abych vám svou lásku a vážnost dostatečně dokázati mohl.“

Na to mu Hirlanda odpověděla, že jen v dobře uspořádané domácnosti největší radost a zalíbení nachází a že si nic jiného více nepřeje, než aby Artus na vše přihodilé zapoměl, jako ona na všecko již dávno zapoměla, aby byl k ní zas tak dobrý a přívětivý jako dříve, více prý si nebude přáti a když se to pak stane že bude zajisté šťastná.“

„To jediné,“ doložila ještě Hirlanda „v čem jsem se změnila, jest to, že jsem nyní uvykla, všecky své záležitosti a prosby nejdříve Pánu Bohu přednášeti a to nejen ráno, nybrž i také večer; protož půjdu každé ráno k službám Božím, a každý večer budu se v zámecké kapli aspoň půl hodiny modliti.“

Artus přislíbil, že jí v tom nejen zádnou překážkou nebude, ale že ji sám na svaté ono místo doprovodí, kdykoli mu čas dovolí.

Služebníkům přikázal vévoda přísně, aby jeho choti ve všem poslušni byli, aby všecko učinili, co by jí radost způsobiti mohlo. Ale tohoto napomenutí ani nebylo třeba, neboť všickni ctili a milovali svou paní, a byli jen tenkráte náležitě potěšeni a veselí, když to i jejich paní byla. A tak se zase navrátila spokojenost a

šťastné živobytí na hrad, které se bylo z hradu na dlouhý čas vystěhovalo.

Nejvíce však se měli poddaní nad tím co radovati, že se Hirlanda do zámku navrátila. Bylť Artus po celých sedm let, co s Hirlandou nežil, velmi mrzutý nespokojený a pro každou sebe nepatrnou věc mnoho se zlobil a v hněvu odsuzoval přenáhleně poddané k velkým trestům a tak se stalo, že byl mnohý jinak hodný a pořádný člověk nemírně trestán, aniž by byl toho zasluhoval, jak ale Hilanda přišia, byl hned zcela jiný, a poněvadž jí nemohl žádnou prosbu odepřít, stalo se také, že všecko bezpráví, jehož Artus dříve na poddaných se dopustil, na přímluvu své chotí zase napravil a poddaní mohli se nyní v pravbě z otcovského vládnutí radovati.

Však ale i chudí a nuzní lidé méli dosti příčiný za návrat Hirlandin Pánu Bohu dobrořečití, neboť jím byla skutečně dobrou matkou. Aní jeden chudobný člověk neodešel bez almužny z hradu; nemocní na dlízku bydlící, dostávali stravu a všecko, čeho jim zapotřebí bylo. Mnohé navštěvovala Hirlanda sama, by je potěšila a nemohla-li sama je navštíviti, poslala vžpy svou komornou, která jim Hirlandino pozdravení přinesla. Mnohdykráte šila sama šaty pro chudé dítky, neboť nacházela v tom největší potěšení, mohla-li chudým v tom ohledu pomocí‘ z čehož pak se ovšem také Artus těšíval, vida, že se z dobrého přičinění jeho drahá manželka tak velice raduje.

V tomto krásném a v pravdě křesťanském živobytí nemohlo štěstí a spokojenost na hradě chyběti. To jediné, co ještě Artusovi scházelo,

bylo, že ještě žádného dědioe neměl a toto své přání nemohl své choti zamlčeti. Ona mu však na to odpověděla, že jsou děti bar Boží, a že Pán Bůh zajisté prosbu jejich, bude-li to k jich dobrému vyslyši, že se bude také vroucně k Bohu modliti, ady přání manželovo vyplnil, aby prý se také on s ní modlil, pak že se budou moci nadíti, že Pán Bůh modlitbu jejich vyslyší.

Při takových příležitostech přicházívali také častěji na ztraceného syna. Rodiče se všemožně o vynalezení jeho vynasnažovali; ale kdož jim k tomu nápomocen býti měl, an všickni, kteří o odstranění princovu věděli, již dávno zámek opustili, jak již svrchu pověděno. A tím způsobem nemohli Artus a Hirlanda níc jiného mysíeti, než že jejich synáček na vždy pro ně ztracen jest, i truchlili pro něho z celého srdce.

A tak uplynulo opět sedm let a posavad byli ještě bez dětí, Teprva v osmém létě vyslyšel Pán Bůh prosbu jejich a k vé největší radosti zvěstovala Hirlanda Artusovi,sže se jeho přání vyplní.

Částka dvanáctá.

Princ Gerard si opět přízeň bratrovu a Hirlandinu získal.

Každý si snadno pomysliti může, jak velice se zahanbený Gerard ulekl, když do Anglicka připlul a tam se dozvěděl, že dítě, které ze zámku odnésti dal, do Anglicka nepřišlo, nýbrž že bylo na břehu od několika zakuklenýcł

lidí odnešeno. K tomu obdržel za nějaký krátký čas ještě zprávu z Bretaňska, že nevinnost Hirlandina na jevo přišla, a že je nyní blaženě a spokojeně s Artusem na hradě živa. Byl-li Gerard při první zprávě rozzloben a zarmoucen, byl při této zvrávě tím více, a rozhněval se tak velice, že až do nemoce upadl a několik dní poležeti musel. Jakmile ho ale zlost přešla viděl hnedky dobře, že mu nic jiného nezbývá, nežli aby si zas důvěru Artusovu a Hirlandinu získati hleděl, neboť to jediná cesta byla, po které k svému účelu přišel.

I uznal za nejlepší, aby na bratra a švakrovou psaní poslal, v kterém by se vyjádřil, že měl nesmírnou radost, když se dozvěděl, že je Hirlanda za nevtnnou nznána, a že zase u svého Artusa blaženě a spokojeně živa jest, a kdyby nebyl churavý, zajisté prý by byl sám na hrad přišel, aby jim mohl štěstí přáti. Při tom se také omlouval, že nebyl na neštěstí Hirlandinu příčinou, ale prý byl sám ošemetně oklamán.

Posel, který toto psaní byl přinesl, byl také mistr v pochlebenství a přetvařování jako jeho pán a přivedl to u spokojených manželů tak daleko, že Gerarda pozvali, aby k nim na hrad přišel a též v podílu jejich velkém štěstí měl. Ovšem měla Hirlanda nejvíce Gerarda v podezření o tom, co se bylo s ní přihodilo, ale byla mu již z celého srdce odpustila, i pokládala si to za velký hřích Gerarda ještě v podezření míti, domnívajíc se, že byl snad sám od jiných lidí oklamán. Protož byla také s pozváním Gerarda na hrad docela srozuměna.

Co Artus Gerardovi psal, to také ústně poslovi řekl a tento se rychle a vesele k svému pánu navrátil, dodře věda, že mu dobrou novinu přináší a že od něho také dobře přivítán bude.

Mnohem více dobrého než očekával, našel Gerard v psaní bratrovu, v němž ani jediné slovo nestálo, z něhož by byl Gerard souditi mohl, že ho snad bratr v podezření má.

Teď se pojednou stal zdráv, vědělť dobře, že si svou výmluvností brzy opět důvěru a lásku bratrovu a Hirlandinu získá a příležitost nalezne, aby mohl své hanebné předsevzetí vyvésti. V krátkém čase na to dal se na cestu k bratrovi, a byl také od něho a od Hirlandy uctivě a radostně přivítán.

Poněvadž ale ona žena, která mladého prince k břehu donesla, ještě dosavád v klášteře sv. Malo zajata byla, aniž o ni kdo věděl a také jiní služebníci, jenž tehdáž Gerardovi nápomocni byli již dávno ze zámku odešli, tedy bylo Gerardovi snadno, všecku vinu ae sebe svrhnouti a na jiné strčiti. I obrátil celou tu věc docela jinak a ubezpečoval, že prý musili oni služebníci od nějakého bezbožníka uplaceni býti a jen proto tento hanebný čin vykonali, a také prý by si byl ani nepomyslil, jaké bezbožné lidi bratr ve službě má, od kterých prý byl tak ošemetně oklamán a přelhán.

Aby Hirlandu ještě více o své nevinosti přesvědčil, ubezpečoval bezbožník ten, že prý on to sám byl, který ji po jednom služebníku na ruku dal, aby ze zámku prchla, neboť prý se obával, že by ji rozlítěný lid na zámku na

život sáhnouti mohl, a jen tak že ji od smrti zachránil.

Poněvadž ze všech těch, na něžto Gerard všecku vinu kladl, ani jediný přítomen nebyl, muselo se ovšem řečem Gerardovým věřiti a on si získal opět lásku a přízeň jak bratrovu tak švekrušinu, a od toho času přebýval na hradu bratrovu.

Částka třináctá.

Gerard přivede Hirlandu po druhé v neštěstí.

Opravdová láska a snášenlivost, Artusova Hirlandou zavdaly Gerardovi příležitost, aby ıohl svůj ohavný úmysl poznovu vyvésti a do-rou Hirlandu opět nešťastnou učiniti. Z po-átku se velmi z toho těšil, že se mu to předc ɔdaří, býti dědicem a pánem tak krásných pan-ví. Jak mile se ale dozvěděl, že manželka ratrova v požehnaném stavu se nachází, nahlí-l, že je všecko jeho doufání zas marné, pro-ž se tím hněvem rozpálil.

Ovšem, že ho to velmi zlobilo, muselť se ak předce tak přetvařovati, jako by se z man-lského požehnání bratrova srdečně těšil a tak ytře to dovedl vyvésti, že ho nikdo ani v nej-ɔnším podezření neměl. I očekával pokojně íležitost, kdy by mohl své ohavné úklady pro-sti. Nenaskytla se mu však dříve příležitost, teprve tehdy, když vévodkyně porodila. Ve-e se z toho těšil, když se dozvěděl, že se mí-syna dceruška narodila; nad tím však se

Artus nejprve mrzel, i dal take svou nelibost před Hirlandou na jevo, což jeho dobré srdce poskvrnilo.

Toho si Gerard dobře povšimnul; i hledal příležitost, kde by mohl bratrovu nespokojenost ještě více podněcovati a přivedl to brzy tak daleko, že si Artus Hirlandy o mnoho méně vážil a vážil než dříve.

Dobrosrdečná Hirlanda stěžovala si jednoho času Gerardovi, který ji radil, aby jen k manželu svému velmi přívětivá a laskavá byla, tak prý jeho mrzutost nejlépe zapudí, opět vlídného manžela míti bude. Však právě to vzbudilo u Artusa podezření, kteréž od Gerarda tak pilně podněcováno bylo, že Artus konečně o věrnsti manželky své pochyboval.

I přihodilo se jednoho dne, že služebník Gerardův na rozkaz pána svého pod talíř Artusův lístek podstrčil, na němž napsáno bylo:

Nevěř, kníže, ženské lsti,
do očí ti lichotí;
po straně však samé
zrády kuje, tebe klame.“

Lístek ten našel Artus při jídle; jakmile jej přečetl, schoval ho do kapsy, nepromluvil ani slova, zamyšleně vstal od stolu a odebral se do svého pokoje. „Nemohu toho pochopiti,“ pravil k Gerardovi, „že se Hirlanda po nějaký čas tak nesmírně přívětivě ke mně chová, nevím věru co mám z toho souditi.“

Gerard nejprve bratra dobře vyzkoumal o když se přesvědčil, že má Hirlandu jistě v pa-

lezření, pravil k němu: „Podivná věc, že se omu, jenž manželku svou tak slepě miloval, koiečně oči otevřely. Mně se již dávno přívěti'ost Hirlandina k rytíři Olivovi nelíbila a to bzvláště jednoho času, když jsi právě doma e nacházel. Nechtěl jsem ti tenkrát hned mrutost způsobiti, věda dobře, že se brzy sám o om přesvědčíš."

Artus, již bez toho nad tím rozmrzen, že yl tak krátkozraký, pravil zlostně Gerardovi: ‚Toť jest hrozná hanebnost! jak jsem mohl jen ak zaslepen býti a na to hanebné obcování tak louho patřiti! Máš dobře, milý Gerarde! snad náš i nějaké důkazy!"

„Již to je dostatečným důkazem," odpověděl ierard, „že rytíř Oliva v tvé nepřítomnosti skoro aždý den ji v hradu navštivil, ba ona sama na eho statek dojížděla. Však mi tomu brzy na topu přijdeme a pravdy se domakáme; potlačuj en zatím svůj hněv a ještě několik dní posečejme, neboť nechci, aby se snad nějaká křivda tala, dokud se jistoty nedopídíme."

„Dobře máš, Gerarde," pravil vévoda, „ale ak ji buď Bůh milostiv!"

Po této rozprávce, kteráž se po jídle v zaradě vedla, rozloučil se Gerard s bratrem, dal i koně osedlat a odjel kvapně z hradu. Několik hodin cesty od hradu bydlel rytíř, o kterém e v pravdě říci mohlo, že se ani samého Boha, ni lidí nebojí. Tento se nehrozil žádného zloinu a nejhanebnější skutky páchal, když z nich en prospěch míval. Ostatně byl v nejlepších etech, silný a výborný šermovník, jenž každého, kdo mu v jeho ohavnostech do cesty vkro-

4

čil, na souboj vyzval a tak mnohého statnéh muže ze světa zprovodil. Souboj byl toho čas zákonem dovolen a kdo svého soupeře poraz tomu se dalo za pravdu, a on měl právo n své straně.

K tomu zlosynovi přidružil se tedy druh zlosyn Gerard, neboť stejný vyhledává si vžd stejného. I slíbil mu značnou částku peněz c odměnu, bude-li mu v jisté věci nápomocen Rytíř byl hned pohotově a žádal zvěděti, jako službu by mu prokázati mohl, a když mu Ge rard všecko pověděl a mu ještě jednou mnoh peněz přislíbil, zvolal radostně: „Princi Gerarde nechte se jen mně o vše postarati, však já slo vům svým s mečem v ruce dokonalost a plat nost opatřím. Jděte jen domů a řekněte bra trovi, že jsem se vás úštěpačně tázal, zdali s nechce bídnou nevěstku rytíře Olivy za vlastn přijmouti; on pak mě dá na hrad zavolat, : já mu pak zajiste vše výborně vyvedu. Spole hněte se jen se vším úplně na mne, já slovu svému dokonale dostojím.“

Nejhorši pro Hirlandu bylo to, že se rytí Oliva právě nyní doma nenacházel, jelikož n: krátký čas se z domova vzdálil aniž se vědělo kam, a tak nemohl svou čest hájiti. Však práve tomu byl Gerard velmi povděčen a pln radost se na hrad navrátil. Jakmile tam dorazil, stavě se zamýšleným a smutným, an ho právě vévoda potkal. I tázal se ho, odkud přichází.

„Z procházky,“ byla odpověď Gerardova načež se oba do pokoje Artusova odebrali.

„Čim více o té věci přemejšlím“, pravil

rtus, „tím více se mi zdá, že je Hirlanda ne-
ěrná.“

„A já“, odpověděl Gerard, „jsem se dnes
ozvěděl, že to, o čem my na hradě jen pro-
luvíme, venku již za pravdu platí a rozhlá-
šno jest.“

„Co, ví nekdo již o něčem?“ zvolal Artus
ostně, a Gerard, co mistr v přetvařování, od-
věděl mu jako zarmouceně:

„Potkal jsem se na cestě s rytířem, jenž
daleko odtud bydlí, a ten se mně s velikým
měškem tázal: „„Zda-li pak si váš pan bratr
nebnou nevěstku rytíře Olivy u sebe pořád
drží?““ — I„ ulekl jsem se náramě, když
m tato slova zaslechl,“ — vypravoval Ge-
rd dále, „a myslel sem si, že si tropí se mnou
t. On mi ale dále toto vypravoval: „„Kde
o čest vévody a pána mého jedná, tu není
sta k žertování. Chcete-li, řekněte panu vévo-
vi, co jsem já vám povídal, a bude-li se
ít ještě víc dozvěděti, ať jen poroučí, já se
ěmu ochotně dostavím a ještě více mu po
n.““ — „Já však jsem měl na tom dosti,“
vil Gerard, „děkoval jsem mu za jeho nabí-
tou ochotu a jel jsem svou cestou dále. My-
nkami o tom se zabíraje, octnul jsem se poje-
u na hrabě, nevěda ani jak. Ovšem to těžce
ším, že musím svého milého bratra takovými
ebnými zprávami zarmucovati, však svědomí
ovinnost mi nedá, abych to ještě déle před
u tajil a ty bys mne později sám, kdybys to
jiných lidí uslyšel, za neupřímného a nevěr-
o bratra považoval.“

Vévoda, jenž těmto slovům Gerardovým v
řil, zvolal pln bolesti: „Pro boha živého! (
jaké hanby mně to má manželka uvrhla? Ať r
rytíř celou tu věc vysvětlí; jdi, bratře, po
pro něho, ať na hrad přijde.“

Gerard uposlechnul velmi ochotně a pos
pro rytíře. A již za dvě hodiny byl tento
hradě, a vejda do pokoje k Artusovil, pravil
přichází, aby rozkaz vévodův vyplnil.

Artus promluvil k němu takto: „Rytíři,
jste bratru mému pověděl o případech, které r
jen moji cti, ale i slávě a urozenosti celého ro
mého velmi na ujmu jsou, můžete to také c
kázati?“

„Co jsem na své vlastní oči viděl, mo
také slovy i mečem v ruce dokázati. Bez os
chavosti vám to pravím, že je vaše paní ma
želka nevěrná a dítě její že je plemeno ryt
Olivy. Kdož by mým slovům věřiti nechtěl,
kdož by cizoložnici onu hájil a zastával, tc
vyzívám na souboj a vítězství ať pak rozhod
mluvil-li jsem pravdu, čili nic.

Artus řečí touto popuzen, tak velice se r
zlobil, že ani nevěděl, co činí, aniž si byl dal
čas a vyšetřil, zdaž je to vše pravda, co sly
přenáhlil se tak velice, že rozkázal, aby se E
andě dítě násilně z rukou vzalo a z hradu (
leslo, Hirlandu pak ale aby do tmavého žal
uvrhli. Obojí se muselo ihned vykonati a kdy
byl vévoda slovo „cizoložnice“ několikrát hlas
před služebníky nevyřkl, nikdo by nebyl ani
hradě věděl, proč se s Hirlandou tak nešet
zachází.

Tato byla právě ve svém pokoji s dceruškou zaměstnána, když hrubi chlapi k ní vkročili a rozkaz vévodův jí ohlásili. Mateřské její srdce se nad takovou nenadálou ukrutností zhrozilo, i přitiskla dítě vší silou k srdci, řkouce, že dítě od sebe nikdy nedá, musí-li se předc tak státi, že museji i ji tské s ním vzíti. Však služebníci nedbali nic na její slova, vytrhli ji dítě z rukou a odnesli je. Za malou chvíli přišli již zase jiní pochopové, by ji do žaláře vsadili.

Dlouho ležela vévodkyně v tmavém žaláři ve mdlobách. Konečně když zas k sobě přišla, nevěděla, kde se nachází. Když se ale na všecky strany ohlídla, a nic jiného, nežli černé zdě a železné, pevně zaměené dvéře spatřila, tu teprv věděla, že se nachází v žaláři. Nejprve jala se hledati své dítě, ale marné bylo její hledání;

i počala hořce plakati, na kolena se vrhnou k Bohu očí svých zdvihla, modlíc se, aby ji její dítě v svou milostivou a mocnou ochran vzíti ráčil, a v modlitbě té nalezla veliké p těchy a úlevy.

Artus posud rozloben a zarmoucen, dal brat svého zavolat a již z daleka k němu prud pravil: „Co mám, co musím učiniti, bych svo a mému domu čest uhájil?"

Gerard, hanebník, jenž Artusa dobře zna a dobře věda, že již smrt Hirlandinu uzavře stavěl se, jako by byl v té věci nevinný, pros bratra, aby se v prchlivosti nepřenáhlil, a Hi landě snad nespravedlivě neukřivdil. Radil pr by mu, pravil dále, aby vévoda sám ji nesoudi nýbrž aby to ponechal jiným rytířům k rozsou zení, k čemu prý mu již sousední rytíř prostře dek na ruku dal, totiž souboj. Nejlépe prý b bylo, kdyby vévoda čas sám určil, v kterémž by se sjeli všickni rytířové, jenž za Hirlandu bojovati chtějí. A přijde-li kdo a zvítězí-li na žalobníkem, pak prý je Hirlanda nevinná a mus být propuštěna, a nebude-li se ale nikdo hlásiti nebo kdyby byl zastávatel přemožen, pak pr teprva bude moci Artus dle zákona s Hirlando naložiti.

Hanebný Gerard měl to za nemožnou věc aby kdo s tímto strašlivým rytířem v zápas s pouštěl. Artus uposlechl jeho radu, a tak by den ustanoven, na němžto měl buď žalobník pa dnouti, neboť Hirlanda na branici upálena býti.

Nešťastná tato mučednice nevěděla o ničem, co s ní se díti má. Na slámě spávala a jedna

:ará žena byla k tomu určena, aby ji do žaláře okrm a vodu přinášela. Den se již blížil, kde ə rozhodnouti mělo, zdaž Hirlanda vinna neb evinna jest, a když to se ta stará žena dozvěěla, nemohla se déle udržeti a dala se v žaıři nad svou ubohou paní do srdečného pláče.

Hirlanda žádala, aby jí pověděla příčinu jeho pláče, a když jí to žena po dlouhém zdráání řekla, odpověděla jí Hirlanda na to: „Neıohlať jsem nic jiného očekávati, nežli smrt a přimně musím se vyznati, že je smrt jediná ıá žádost, neboť jen jedině ta mně může na ždy z mého soužení vysvoboditi. — Ale jaká ak smrt je mně určena?“ tázala se po chvíli.

„Snad nejbolestnější na světě, připravuje se ž hranice, a jest-li se o vás někdo z rytířů neıstane a vašeho žalobníka nepřemůže, budete ı živa upálena.“

Nad touto zprávou se Hirlanda velmi zaızila. Jakmile se ale opět zpamatovala, ptala ə stařeny na rytíře Olivu, a když se dozvěděla, ə se vzdálil, aniž kdo ví kam a na jak dlouho, ozvedla očí svých k nebesům a žádala o duıovního, aby se mohla k té nanadálé a nezaoužené smrti připraviti, což se jí ovšem odeříti nemohlo.

Jakmile se kněž dostavil, postěžoala si mu trapy své, a tento útrpností pohnut, plakal více ež Hirlanda sama. Konečně nastala svatá zpoěd. Hirlanda litovala srdečně všech hříchů ceıho života svého v nejhlubší pokoře a prosila ána Boha o smilování pro zásluhy nevinné smrti :rista Pána. Po obdrženém rozhřešení přijmula

nejsvětější svátost oltářní tak nábožně, jako ı jaká světice Boží, a teď citila býti dosti sil k nastávajícímu smrtelnému zápasu, odevzdá jsouc do vůle Páně.

Částka čtrnáctá.

Nenadálé vysvobození Hirlandino.

Den osudný se byl již přiblížil, na které buď nevinna, co oběť ohavného soběctví po: žena nebo šlechetnost oslavena býti měla.

Hirlanda, u které byl duchovní se služebı kem celou noc meškal, vrhnula se při úsv: před obrazem ukřižovaného spasitele na kole a modlila se takto: „Tobě, Bože na nebesíc je dobře povědomo, že ráda umřu a tento bíd: život v jiný blaženější proměním. Jak blaze bylo, když jsem jako pasačka stádo pásával ó jak po řídku dělává sláva a bohatství č věka šťastným. Nejvíce však mne to bolí, jako hanebně nařknutá cizoložnice život skonč mám. — Však i ty, ó můj spasiteli! byl jsi z jisté ten nejnevinější člověk; na tobě nemc nikdo té nejmenší chyby naleznouti, a předce musel jako největší zločinec potupnou smrtí : mříti, kdež jsi mne a mou ubohou duši od vě ného trestu vykoupil. Jak ráda budu násled vati vykupitele svého, abych podílu zásluh je oučastna byla. Otče na nebesích! tak jako kdysi tvůj nejmilejší syn v smrtelných ouzk stech k tobě modlil a poroučel, modlím a porc čím se i já: Staň se, Pane, vůle tvá! Chceš

mne ještě z hanby a smrti vysvoboditi, uděl mi jen té milosti, abych ostatní čas života mého jedině k tvé cti a chvále ztrávila; chceš-li však abych umřela, posilni mne dobrotivě, abých až do poslední chvíle u víře v tebe setrvala a věčnou blaženost dosáhla. —

Nyní umlkla. Za malou chvíli přišel služebník a ohlásil, že je již čas, aby opustila žalář. Hirlanda to zaslechnouc, povstala a pravila: „Dobře, já jsem již připravena, hned půdeme.“ Oblékla černý oděv, jejž služebník byl přinesl, obličej zakryla husým závojem a tak opustila žalář, od duchovního jsouc provázena a od žoldnéřů střežena.

Blízko města Rennes byla pěkná rovina k tomuto smutnému divadlu připravena. Jedno vysoké lešeni stálo pro vévodu a jeho komonstvo, po jeho straně bylo menší černým suknem potažené pro Hirlandu a na něm stolek s ukřižovaným spasitelem a dvěma rozžatýma svícemi. Nedaleko toho byla připravená hranice za kteroužto se nacházelo kolbiště k potýkaní. Množství lidu sešlo se, ale nikoli snad proto, aby viděli Hirlandu umříti, nýbrž spíše dle možnosti k jejímu vysvobození. Vše bylo naplněno bázní a strachem, i samo nebe se zakabonilo, jako by nechtělo hledět na to smutné divadlo.

Konečně přicházela Hirlanda obklopena průvodem z hradu a snad ani jedno oko všech přítomných nezůstalo suché; když se vévodkyně na místě pro ni určeném objevila ozývalo se ze všech stran volání: „Vévodkyně Hilanda jest nevinná!“ a každý s ní měl srdečnou soustrast.

Jakmile vše na svém ustanoveném místě se na cházelo, přikvapil onen hanebný rytíř, žalobní Hirlandin, na kolbiště. Na vášnivém černém koı sedě, měl na ruce štít, na kterém namalován by vlk, jak ovci roztrhuje s nápisem: „Bez milc srdenství.“ I zvolal hřmotným hlasem provol: vač, že jest vévodkyně Hirlanda z cizoložst obviněna a k upálení odsouzena; pak-li by n kdo vystoupiti chtěl, jenž by čest její souboje: hájil a jakožto vítěz nevinnost její dokázal

Bylo zde ovšem dosti rytířů přítomno, jeı by byli rádi život a čest Hirlandinu zachránil ale žádný z nich nedůvěřoval v sebe samého b tolik síly měl, aby se byl s tím vůbec obáv. ným rytířem v souboj pustil. Bylť on od hlav až k patě nohou železem oděný, v pravé ru držel dlouhé kopí, v levé pak dlouhý štít a ny sám hrdým hlasem k souboji s ním vyzíva „Kdož si troufá se mnou v zápas se pustiti, ab vítězstvím nade mnou čest této cizoložnice o hájil?“

Již podruhé! zavzněla trouba, aby vyzýval kdo by se chtěl vévodkyně ujmouti, ale op nikdo nevystupoval

I viděla Hirlanda smrt před očima; pad tedy na kolena před ukřižovaným spasitelem modlila se vroucně; pak vstala a truchlivě pr vila k lidu: „Jen samému Bohu je povědom že jsem nevinna; tomu však nebeský Pán chc abych nevinně z tohoto světa sešla: staň se jel svatá vůle. Všem srdečně ráda odpouštím, kte na mé nevinné smrti vinni jsou a prosím Pá Boha za ně o milost.

Teď zavzněla trouba po třetí a naposle

 právě v tom okamžení, kdežto již nikdo na omoc nedoufal, tu prodíral se nějaký mladý ytíř skrz lidi. Velmi vážně jel na krásné bråně, rnění jeho se lesklo co stříbro, přes rameno : boku měl krásnou zelenou hedbávnou pásku, elený pláštík s květinami, zlatem vyšívanými na títu měl sříbrného lva v zeleném poli s napiem: „Nic mne nepoškvrní.“

Vévodkyně strachem a ouzkostí na polo již ırtva, nevěděla ničehož o příchodu tohoto mlaého rytíře; ti však, jenž pro ni bědovali, zalesali radostí když spatřili již někoho, kdo by pro vysvobození pustil v zápas.

Jakmile rytíř tento k lešení vévodovu přioupil, promluvil k němu takto: „Milostiví védo a pane! Poněvadž dobře zpraven jsem, že anželka vaše nevinně obžalována jest a nyní tupnou smrtí upálením umříti má, dostavil jsem , abych svou krví nevinnost její uchránil; hoám tedy s pomlouvačným a falešným žalobním v souboj vejíti, doufaje, že Bůh nevinnost svobodí a nepravost potrestá.“

Na to se uklonil a jel na kolbiště.

Již z daleka počal na něj zlosyn potupně ičet: „Pojď jen, však já ti hlavu roztříštím,“ když si ho pak ještě blíže všimnul, spatřil, že to mládenec asi šestnáctiletý; i rozhorlil se tě více nad tím, že se takový holobrádek opožuje proti tak udatnému rytíři, jako on, na lbiště vstoupiti. A v skutku, jakkoli se všiní přítomní byli velice zaradovali, když mlaıo rytíře přijížděti viděli, jenž chtěl Hirlandu svoboditi, zmižela nyní všecka naděje, když ıtřili, že je to jen útlý mládenec.

I Hirlanda zpozorovala mezi tím svého ol hájce, spatřivše však, že jest velmi mladý outlý rytíř, zmizela také i u ní všecka nadě na její vysvobození. Tu konečně po třetí z vzněly trouby k souboji, a zraky všech obrát se ouzkostlivě na mládence. S spuštěným kopí jeli oba bojovníci proti sobě a vrazili do sel tak prudce, že žalobník na polovic a mláden docela ze sedla vyvržen byl. Tu se strhl vell

nářek pro mládence a zločinec domnívaje se, má již vyhráno, skočil s koně, by mláde probodl, ale ještě nebyl s koně docela sestou tu jako mžikem s největší rychlostí vyšvihnul mladý rytíř opět na koně.

Hanebník vida, že již se mu čas nedosta aby na koně vsednouti mohl, bál se, aby ne od mládence probodnut: vrazil tedy celé k

do koně mládencova, načež kůň s mládencem se kácel na zem; však mládenec byl brzy opět na nohou a právě v tom okamžiku, když zlosyn kopí z koně vytahoval, bodl jej mládenec do krku, že se hned svalil.

Tu se strhlo nad šťastným soubojem nekonečné jásání a veškeren zástup zvolal jako jedním hlasem! „Sláva neznámému a udatnému rytiři! naše vévodkyně je zachráněna!“

Každý v této případnosti patrně řízení Boží spatřoval, neboť žadný se nenadál, že by slabý mládenec tak statného rytíře přemohl.

Raněný zlosyn zlořečil Bohu i lídem a proklínal vítěze do propasti pekelné. Mládenec však na něho dotíral a vyhrožoval mu, že ho na kousky rozseká, pak-li že nevyzradí celou tu proti Hirlandě zosnovanou hanebnost.

I přiznal se hanebník před veškerým zástupem, že byl od Gerarda uplacen, aby Hirlandu falešně z cizoložství obžaloval a doložil pak, že ani o Hirlandě, ani o rytíři Olivovi nic podobného neví. To bylo vše co pověditi mohl, neboť se mu již zalívala ústa krví a v několíka minutách vyvrhnul svou ďáblu propadlou duši.

Gerard byl nad tímto neočekávaným převratem celý bez sebe a v tichosti se chtěl vzdáliti. Artus však poručil, aby byl uchopen a do žaláře uvržen. Teď vedli vítěze před vévodu, pověděli mu poslední slova právě skonalého rytíře a přáli mu od srdce to štěstí, že je teď čest jeho domu, nevínné Hirlandy a rytíře Olivy tak skvěle zachována. Napotom vedli vítěze také k Hirlandě.

Částka patnáctá.

Kdo byl osvoboditel nevinné Hirlandy.

Každý byl nyní na nejvýš žádostiv zvěděti kdo byl ten vysvoboditel nevinné vévodkyně nejvíce však toužila po tom Hirlanda sama. Když se k jejímu lešení blížil, zdálo se jí, že je zelená páska, kterouž byl rytíř opásán, práce rukou jejich.

Když mladý vítéz na lešení k Hirlandě vystoupil, uklonil se před ní hluboko, řka: „Nejmilostivější paní! u vašich nohou klečí vděčný váš syn, jehož jste zajisté již za ztraceného považovali, a jenž nyní pro matku svou život svůj byl ochoten obětovati a tak tím způsobem pedř hrozící ji smrtí zachránil. — Kdož je šťastnější nade mne, jenž jsem zachoval matku, která pro mne tolik již byla zkusila, ačkoliv jsem já tím vinnen nebyl. Já jsem Bertrand, váš jediný syn, který vám byl jakožto nemluvně násilně vyrván, ale nám všem k velké radosti prozřetelnosti božskou zachován.“

Hirlanda nemohla ani hned na to, co nyní uslyšela, pro radost odpověditi a dívala se ustavičně po mládenci, aby našla znamení po němž by ho mohla poznati.

Tu pravil Bertrand: „Nepochybujte, milá matko, o pravdivosti mých slov a přiméjte mne za vašeho syna.“ Po tech slovech objal ji oběma rukama. Hirlanda radostí se dala do pláče, při-

inula syna radostně k srdci, a toto bylo jeden
nejblaženějších okamžiků jejího života, kterých
e byla posud pořídku dožila.

Artus nevěda, co se to děje, seděl pln úža-
nutí na trůně a mrzel se již skoro, že se rytíř
vévodkyní v objetí drží. Konečně když se
ato byla zpamatovala, zvolala plna radostí na
évodu: „Pane můj, hle, tu je ztracený a nena-
ále nalezený syn váš Bertrand.“

Těmto slovům se Artus nemálo podivil. I
odíval se bystře na mladíka a skutečně nalez-
al, že je matce své docela podoben, Předce
ak nechtěl této podobnosti mnoho důvěřovati
ibot se domníval, že je to klamné a byl na
zpacích, má-li tomu úplnou víru dát. Tu pro-
al se skrz dav lidu právě opat z kláštera sv.
olo, jenž byl s svými lidmi rytíře až do Ren-
sa vydrovázel.

Tento ctihodný sluha Páně spatřiv, že Artus
pobobě mezi synem a matkou v pochybnosti
zí, předstoupil před něho, vážným a silným
asem, aby to přítomný lid slyšeti mohl,
ato pravil: „Vysoce urozený pane vévodo! ne-
jte v této případnosti té nejmenší pochybnosti,
bot já vám vše obšírně vysvětlím, jak syn váš
ozřetelným řízením Božím do mých rukou se
stal, a teď rovněž jako zázračně vysvoboditε-
ı své nevinné matky se stal. Další důkazy
lá ona žena, která při unešení princovu pří-
ona byla, od té doby však, zajata byvši od
ch lidí, ve vězení klášterním seděla; tuto
bu jsem přivedl s sebou, aby čistá pravda
jevo přišla.“

Vévoda jako omámen od všeho toho, co m
bylo ustavičně viděti a slyšeti, sestoupil s trůn
a pokynul opatovi, by se s ním odebral na hra
Všechen shromážděný lid provolával bez ustán
„Buď zdráva, Hirlando! Sláva princi Bertra
dovi!"

Jakmile Hirlanda na hrad přišla, pospíši
ihned do kaple. Tu před oltářem padla se s
nem na kolena a děkovali oba srdečně Pán
Bohu, že je milostivě vysvobodil a zachova
i že se tak neočekávaně shledali. Po vykona
pobožnosti vrátila se Hírlanda s Bertrandm
své komnaty.

Částka šestnáctá.

Vévoda Artus a opat Bertrand.

Vévoda, jenž byl nyní s opatem Bertra
dem v jediné jízbě samoten, uchopil jej za p
vici a počal k němu takto mluviti: „Ctihod
otče! po Pánu Bohu jste vy můj první a n
větší dobrodinec: neboť jste zachránil a vyc
val mého jediného za ztraceného již považo
ného syna Bertranda, a tím zároveň stal jste
vysvoboditelem mé manželky Hirlandy: buďt
také mým rádcem a ochráncem, vysvoboďte n
od výčitek napokojného svědomi mého; pora
mi, co bych měl učiniti, abych té velké nesp
vedlnosti, které jsem se na manželce mé
časo dopustil, opět napravil, abych zase B
ského požehnání a odpuštění od mé drahé m
želky a mého milého syna dosáhnouti mohl?

prosím vás táké, abyste mi laskavě pověděl, ým způsobem syn můj do vašich rukou přišel ık se to stalo, že mou drahou manželku tak čekávaně vysvobodil?“

Opat byl velmi nad tím potěšen, že vévoda provinění nahlíží a také upřímě vše vyvá, i počal tudy vypravovati, kterak syna o do rukou dostal, jak jej své sestře k vyvání odevzdal, a jak on v moudrosti, bázní ;í a umělostech rytířských od roku k roku spíval. Též mu vypravoval události posledo času těmito slovy: „Když jsem před něko- dni svou pobožnost u večer vykonal, odel jsem se na lože. Sotva že jsem dřímati pospatřim nenadále anděla, an u lůžka mého í a takto ke mně mluví: „Mladého rytíře, ;ěhož jsi sestře své k vychování odevzdal, zítra ře ozbrojíš a pozejtří s ním a s tvými ostati lidmi do Rennesu pospíšíš, neboť on tam ı nevinně obviněnou matku od smrti vysvoí. Bude se muset potýkat se zlosynem, jese mnohý rytíř bojí. Pán můj a Bůh váš k jemu vítěztví udělí.“ — Když byl nebeský el zmizel,“ vypravoval opat dále, — „já se budil a bylo tak, jako bych byl nespal a ɔko na své vlastní oči byl viděl. Hned jsem sil lůžko, počnu se modliti a čím vroucněji n se modlil, tím jistější byl mi rozkaz Páně. va že se první červánek na nebi ukázal, píchal jsem k bratrovi, abych mu sdělil, co n viděl a slyšel, načež on mi v největším ivení odpověděl: „To není pouhý sen; mue se ozbrojiti a hned z kláštera vytrhnouti,“ nu přisvědčiv, poručil jsem, aby všecko na

cestu připravil a pověděl jsem mu, kdo vše
se mnou jíti má. Když jsme již byli všickni
cestu připraveni a pospolu, vypravoval jsem
ště jednou přede všemi svůj sen, načež se ka
zaradoval, a velice se všickni těšili, že jest
popřáno společně pro zachránění nevinnosti c
podstoupiti, nejvíce však se z toho radoval ı
dý vévoda Bertrand.

„Dozajista vím, že zvítězím,“ zvolal, „n
Bůh je s námi, a kdo bude moci tedy proti
co poříditi?“

„Druhého dne,“ vypravoval opět opat,
dali jsme se tedy na cestu a dnes ráno dor
jsme do Rennesu, kdež jsem se jistě přes
čili, že nás Božské řízení skutečně pro oc
není nevinnosti sem povolalo. Mladík doufaj
Božskou pomoc, nemohl se již té chvíle d
kati, aby mohl pro svou nevinnou matku l
vati a ji šťastným vítězstvím od smrti vysv
diti. Rozvážlivě a statečně blížil se k m
kde pro svou matku bojovati měl. Co se
stalo, toho jste byl pane vévodo! sám oč
svědkem, můžete se také na jiné okolnosti
unešeni syna vašeho ženy této zeptati, jež
já s sebou přivedl, a která při unešní jeho
tknuta byla.“

„Na vašem tvrzení mám již dosti, ctih
opate,“ pravil vévoda Artus; Ale pro Boha
prosím, co mám a musím učiniti, abych ty v
poklesky, jichž jsem se na mé nevinné ma
ce po dvakráte dopustil, opět napravil?“

„Na tuto otázku je velmi snadná odpov
pravil na to opat Bertrand, „nebot Bůh vš

›rozřetelně řídil, on vysvobodil a zachoval, co 'aše pochybení pokaziti chtělo. Přede vším mu- íte tedy Bohu za to děkovati, že všecko k do- ırému konci přivedl, že vaši manželku vysvobo- .il a syna vašeho tak zázračně zachovati ráčil; dyž budete upřímným manželem Hirlandiným a obrým, laskavým otcem vašich dítek, pak bude as všecko dobře.“

Hévoda Artus odpověděl: „Vy máte ovšem částky pravdu, ctihodný otče! Pánu Bohu em nekonečené díky povinnován a nikdy mu ebudu moci dosti poděkovati. Ale naproti tomu, dyž i upřímným manželem a spravedlivým otcem ıdu, tož předce činím jen to, co je má povin- ost, ale spáchané chyby nebudu tím předce oci napraviti.“

„Již jsem vám to ale řekl,“ pravil k němu ›at, „Pán Bůh již sám všecko dobře spořádal, co jednou jeho dobrotivost a všemohoucnost řídí, proti té nemůžeme my co křehký tvor c více činiti, nežli dobrořečiti a děkovati tomu emohoucímu, nejmoudřejšímu a nejdobrotivěj- nu nebeskému Pánu; to také i vy čiňte a lyž to vykonáte, zadostučinil jste, jakž jste po- nnen.“

Mezi tím, co opat takto vážně k vévodoví uvíl, vstoupil služebník do jízby a oznámil, si přeje vévodkyně Artusa spatřit, a že se 'achuje, zdaž se mu něco zlého nepřihodilo, že ε dlouho nepřichází.

„I právě mi také napadá,“ pravil opat Ber- ınd, „že jí naše dlouhé meškání starost způso- :i může; pojďme tedy. abychom vůli její vy- ıili.

Částka sedmnáctá.

Nejblaženější den Hirlandin na zemi.

Jakkoli Hirlanda blažena a spokojena u syn svého Bertranda byla, předce toužila velmi p Artusovi a kdykoli se dvéře otevřely, vždy my slela že již přichází. Konečně vstoupil Artı s opatem Berlrandem do jízby. Hirlanda vst nouc, pospíchala jim vstříc a pevně vévodu ob jmouc, pravila: „Kde pak jste tak dlouho m škal, milý Artuse?“

Se slzami v očích odpověděl ji tento:

„O kdybych mohl i já tak nevinně pře vás předstoupiti, jako vy milá Hirlando, pře mne předstupujete, nebyl bych ani okamžik pr meškal abych vás spatřil. Jak velikou rado mi vaše vysvobození, vaše nevinnost a objeve vašeho syna způsobilo; tak trpké výčitky dě mu svědomí, že jsem s vámi tak nespravedli kdy jednal. Po dvakráte jsem vás uvrhl do n štestí, dvakráte jsem chtěl zavražditi tu, jejíž nevinnost tak jasná jest, jako hvězda, a kter mne jakožto nespravedlivého soudce viniti mu Dvakrát vás všemohoucí Bůh vysvobodil, z zračně vám zachoval syna, a kdybych tisíc živ byl, nemohl bych se milému Pánu Bohu nebesích za tu velkou milost dostatečně poděk vati. Však dobré srdce vaše mi již odpustilo to dobře vím, — já však jsem odpuštění nel den a zasluhuji vším právem, abych též tak]

restán byl, jak jsem vám jakožto nejnevinnější rčil."

„Prosím vás," řekla na to Hirlanda, „přestaňte již tak mluviti, neboť mě tím více zamucujete, nežli jsem kdy zarmoucena byla. — Budete-li vy spokojen a vesel, pak mohu i já být spokojena a šťastná; neztrpčujte mi tedy připomínáním neblahých událostí ostatní čas života mého a buďte zas tak laskavý, jako jste býval jindy a pak budu míti za všecko přestálé trpení dostatečné náhrady."

Tu vstoupil služebník do pokoje, a za ním následovala žena s mladou princezkou na rukou kteráž jí k ošetřování dána byla, když Hirlandu do žaláře uvrhli. Když vévoda šťastný konec potýkání syna pro zachránění odsouzené matky své spatřil, poslal hned, jakmile do hradu přišel, pro onu ženu aby dítě přinesla. Jakmile Artus dítě spatřil, vzal je na ruce a pospíchal s ním k Hirlandě, řka: „I toto ubohé a nevinné dítě jsem také tobě odejmul a zavrhl, a nejsem nyní proto ani hoden, nazývati se jeho otcem. Ale Bohu díky, že vám je opět vrátit a do nejlepších rukou položiti mohu."

„Hirlanda byla nad tím tak velice potěšena, že pro radost hned ani slova promluviti nemohla. Vzala tedy nemluvně na ruce a líbala je srdečně, řkouc: „Teď jsem za mé velké trápení dostatečně odměněna, neboť mám teď zajisté více, nežli jsem dříve měla a nežli jsem kdy očekávala. Díky neskončené tobě za to, Otče na nebesích! neboť toto je má nejblaženější chvíle života mého, a za tu mám nejen vám, můj milý

manželi, nýbrž i vám, důstojný otče nejvíce co děkovati.“

„I pro mne je to také nejblaženější den života mého,“ pravil opat Bertrand, „an vás všecky tak potěšené a radostí opojené spatřuji, i děkuji Bohu za to tisíckrát, že mne tak velikého potěšení účastným učinil.“

„A já,“ pravil mladý vévoda, „jsem najednou jako znova narozen; našelť jsem nenadále své rodíče, milovanou sestru, otcovský domov, o čemž ovšem jsem prvé nic nevěděl. O jak dobrotivý jest Pán Bůh, jenž se tak milostivě o mne staral a mi najednou všecko daroval, co je dobrým dětem na světě nejmilejší.“

„Ano, přisvědčil nábožný opat, „dobrotivý jest Hospodin a neskončená je dobrota jeho. — Buďte jen také vy, milý vévodo Bersrtnde, vždy tak nábožný dobrý a přívětivý, jako jste posud býval, pak budete nebi i rodičům svým pro radost a potěšení; a uslyší-li to o vás starý přítel váš v klášteře sv. Molo, pokojně pak oči své zavře; neboť jest naděje, že se na onom světě zase spatříme.“

Částka osmnáctá.

Trest Gerardův.

Když se tak všickni přítomní radosti srdce po nějaký čas odevzdali, povstal vévoda Artus a vážně takto promluvil: „Musím vás nyní opustiti, moji milí! neb to žádá má povinnost. Bůh,

nejspravedlivější soudce, chce, aby se nepra-
t potrestala, a ač se to mému srdci protiví,
ch nad vlastním bratrem ortel smrti vyřknul,
y se to musí předce státi, nechci-li být sám
pravedlivý. Pojďte tedy, šlechetní rytířové,
mnou a pomozte mi souditi podle zákona a
va; a vy ctihodný otče provázejte nás také,
ioť vaše zkušenost a moudrost vtiskne právu
rušitelnou pečeť."

Když již chtěli všickni jít, přistoupila v tom
landa k Artusovi, prosila jej nejdříve a pak
ckni ostatní, aby Gerard k velkým mukám a
pením nebyl odsouzen, že prý mu již sama
cko ze srdce odpustila, a že by nerada viděla,
 člověk pro ní mučen byl.

Na to jí odpověděl opat Bertrand: „Zako-
ıěné bezbožnosti nesmí se příležitost k dálším
činům dávati, to by byl hřích proti Bohu a
em. Protož nemůžeme vaši milou prosbu, jak-
li rádi bychom to učinili, tenkráte vyslyšeti.
se tedy stane, co spravedlivého jest."

Teď opustili všickni jízbu a šli do síně, kde
ıl Gerard odsouzen býti.

Dlouhou chvíli bylo všecko ticho, a každý
yslel u sebe, že ani takového trestu nestává, ja-
ho tento zlosyn zasloužil. V tom pojednou vé-
da povstal a jal se takto mluviti: „Jakkoli ne-
ilý mi tento soud jest, tož předce nesmím na
y bratrské se ohlížeti. Již dávno jednal Gerard
mnou a domem mým tak, že by to ani můj
júhlavnější nepřítel hůře činiti nemohl. Syna
ého a manželku mou přivedl po dvakráte do
štěstí, mne svedl ku křivdě a nepravosti proti

ní; neboť kdykoli na to zpomenu, svírá se lestí a hněvem srdce mé. Oba chtěl on zav ždíti, i také mně chtěl ukrátiti živobytí trá ním a bolestmi. Protož nechť sám v plné n ty velké bolesti zakusí, které mně, které své vlastnímu upřímnému bratru a jeho manželce opovážil připraviti, a ať tedy sám zemře v tal vém trápení, jakéž nám připravil. Nechť tedy kat usekne obě ruky a nohy, aby ho pily nesmírné bolesti, a jej, pak-li to ještě bı možno, k opravdové lítosti a pokání nad sv hříchy přivedly, dokud mu nevyhnutelná s živobytí neskončí. Totoť jest můj výrok, prosím také vás, moji milí přátelé, byste mé řknutí posoudili, každý ať svobodně své mín pronese, aby se stalo, co spravedlivého."

Všickni přítomní rytíři schválili tento or a opat Bertrand ještě doložil: „Patrný jest důkaz, že spravedlivý soudce vždycky také k sťansky smýšlí, když ortel svůj spořádá, a měl bezbožný zlosyn ještě čas k pokání. Ger zaslouží zajisté takový trest a Bůh dej, aby k jeho spasení prospěl."

Ještě jednou se ptal vévoda všech příto ných: Nalezáte, že je tento ortel spravedlivý A když všickni přítomní přisvědčili, dal vév rozkaz, aby byl ortel přede vším lidem veře vykonán.

Gerard vida, že všecky jeho nepravosti ohavnosti na jevo vyšly, nemálo se z toho zh zil a očekával bolestnou smrt; i domníval z prvu, že bude na té samé hranici upálen, k rouž pro Hirlandu přichystal. Tu se v něm s

mí jako bouře probudilo a bičovalo ho nej-
ašlivějšími výčitkami. Strach a hrůza sevřely
avnou duši jeho, když kati vévodovy do ža-
ře přišli a vyřknutý ortel mu vyřídili. O mi-
st prositi si nedůvěřoval, proto že sám dobře
nával, že ji nezasluhuje. Pacholkové katovští
ly uchopivše se ho, vlekli jej na popraviště,
vykonali ortel, a tak bezrukého a beznohého
inesli opět do žaláře.

Jakkoli lid z počátku s ortelem nad Gerar-
m souhlasil, předce se nyní každý náramně
toho zhrozil, když jej na těle tak zohaveného
atřil. „On to zasloužil," volali všickni, „ale
to hrůzné, když člověk tak velice hřeší, že
něm takový trest vykonán býti musí."
Rodičové ukazovali dětem svým toho zohy-
ěného zlosyna, který se ve voze v krvi váleľ

a nevěda bolestmi ani o sobě, pro výstrahu příklad. I napomínali je ke všemu dobrémı napomínali je, aby se hříchu varovali, by je n stihl podobný ukrutný trest, jaký stihl toho n šťastníka. Pak se zas všecko domů navrátilo na potrestání Gerardovo nikdo až do smrti n zapoměl.

V nesmírné bolesti nejenom na těle, nýb i na duši křičel Gerard strašlivě o pomoc a v svobození z těchto hrozných muk a strážný dvéří žalářních slyšel, kterak volá: „Pro Bo vás prosím, nenechte mne v tomto nesmírn trápení na milosrdenství Božím zoufati!“

Útrpný sluha otevřel dvéře a ptal se, má pro jeho upokojení učiniti.

„Proste“, zvolal nešťastník, — „proste,] Boha vás prosím, vévodkyni o odpuštění] mne, sice si musím zoufati.“

Sluha mu na to odpověděl, aby o tom té nejmenší pochybnosti neměl, že mu vév kyně již dávno odpustila, půjde prý ale přei k ní, aby mu mohl jistou zprávu přinésti.

Částka devatenáctá.

Neskončená láska Hirlandina k nepříteli Ge dovi a jeho smrt.

Hirlanda se neustále ptala, byl-li jaký c nad Gerardem vyrčen, a uslíševši o tom, z zila se nad tím velice, že bez mála do m

dla. Pak zvolala: O jak velice ráda byla
ı ještě mnoho let utrpení své snášela, kdyby
en tak strašný trest byl překazil. Kdybych
e byla o tom zvěděla, nebyla bych přestala
siti, až by mu byl jeho trest býval zmírněn."
„Nejšlechetnější paní!" — odpověděl jí na
důstojný opat Betrand, — „nemohu se ani
i vaši neobmezené lásce k nepřátelům obdi-
ati; však sám Gerard musí vyznati, že ještě
hem většího trestu zasloužil, než jakého se
dostalo; musím vám však ještě říci, že mu
'ě toto potrestání příležitost poskytlo, by do
všel, své hříchy poznal a jich litoval."

Při těchto slovech vstoupil sluha žalářní do
a vypravoval, co od Gerarda uslyšel, oč
il, a co on mu také přislíbil.

Nad tím se Hirlanda a opat velmi zarado-
když viděli, že již Gerard k lítosti nad
ıy přiveden jest.

„Hned půjdu," pravila Hirlanda k sluhovi,
ch ho o mém úplném odpuštění ujistila."

„To se nesmí stát," namítal opat Bertrand,
luha to v jménu vašim učiniti může; kdy-
e na zohaveného Gerarda pohlédla, mohlo
o vašemu zdraví na ujmu býti."

„Toho se nebojím," odpověděla Hirlanda,
še mně jeho bolest a pokání jak pro tělo
i pro duši spasitelné bude. Nechte mne, dů-
ıý otče! prosím vás, neboť nebudu míti po-
, dokud jej samého alespoň v něčem neupo-
n."

„Tedy aspoň dovolte, bych vás mohl vy-
oditi," řekl na to opat Bertrand.

„Nejen že srdečně ráda k tomu svol
pravila Hirlanda, „ba byla bych vás dříve s
o to požádala, kdybych se nebyla ostýchala
velkou prosbu učiniti.“

Všickni tři pospíchali nyní k žaláři a
mnozí jiní lidé šli za nimi až k dvéřím žalář
Jakmile Gerard Hirlandu spatřil, vyvalil
mu slze lítosti a studu po lících. Oči
utkvěli bolestně a prosebně na tváři jeji, v
landinu oku však se ukazovalo se leknutí a l
nad bídným stavem.

„Nehrozte se, prosím vás, nejdobroti
Hirlando,“ promluvil k ní Gerard, „nad
zaslouženým trestem; já jsem ještě mnohem
zasluhoval a nejsem dokonce toho ani hode
jste mne navštívila; neboť po dlouhá léta
vás neustále bez příčiny pronásledoval, s
a též do velké hanby uvaloval. Byl bych
docela zkazil, kdyby to moc Boží v čas n
zamezila. A jakkolí mne z jedné strany p
váš mučí, poskytuje mi zase z druhé strany
svědčení a radost, že jste vy zajisté nejı
nější a též mne velmi uspokojuje, že vaš
vinné děti jsou ještě na živě, a že Bůh svý
kročením hrozným následkům ohavných zl
mých meze postavil; to všecko mne ještě
naplňuje, že mi milostivý Bůh mé velké
nění odpustí. Ach, Bože! jak jsem jen m
státi takovým ukrutníkem, a jak jsem mo
hanebně nakládati s vámi, jenž jste ke mně
tak přivětivá a laskavá byla a mi tak ı
dobrého prokázala. Buďtež tedy i nyní t
skavá a odpusťtež mi všecko, s čím jsem
vás pro hřešil, odpusťtež hříšníkovi, jenž sv

ční z celého srdce lituje, jenž by si teď přál,
' se to ani nebylo stalo, jenž by to všecko
s radostí napravil. Rád budu bolesti a trá-
í snášeti, jen když odpuštění dosáhnu; neboť
esti tělesné jsou nepatrné proti mukám svě-
ní mého; však ty jsem zasloužil, ano mnohem
e jsem zasloužil, nežli mně bylo usouzeno."

Gerard teď umlkl a Hirlanda ho ubezpečo-
a, že mu již dávno všecko zlé, co jí učinil,
celého srdce odpustila a napomínala ho, aby
'ně v Boha a jeho otcovské milosrdenství dů-
oval, aby také skrze zásluhy Ježíše Krista o
ıuštění hříchů prosil.

„Ano", přisvědčil k tomu opat Bertrand a
l ukřižovaného Pána Krista do rukou, pověsil
na stěnu, pravil dále: „V toho doufejte, neb
vzal všecky naše hříchy na sebe a zmařil je
u smrtí přebolestnou na kříži, on je náš spa-
l a vykupitel."

„Budu-li však v Ježíše Krista pevně doufat
lu-li svého provinění z celého srdce litovat,
hu-liž také doufati, že mi bude odpuštěno a
mne ten v poslední hodině vyslyší, kteréhož
n já po celý svůj život slyšeti nechtěl, jeho,
.té náboženství nectil a jím jen opovrhoval?"

„On vás jistě neoslyší," ujišťoval opat Ber-
nd, — „vždyť uslyšel zlosyna na kříži v jeho
ıledních okamženích a přislíbil mu nebeskou
ženost, poněvadž hříchů svých litoval. Mo-
te se a doufejte a věčná blaženost i vám se
vře."

Hirlanda, kteráž oči z nešťastného švakra
nezpouštěla, poručila sluhovi žalářnímu, aby

Gerardovi rány pořádně zavázány byly, že všecko, čehož k tomu potřebí bude, sama opatří. Poručila také, aby se Gerardovi mi lůžko dalo, by si mohl odpočinouti a tak děla co jen mohla, by mu jeho hrozná r umírnila.

Pozdě u večer navštívila ho opět, potě a ujišťujíc jej při každé návštěvě, že mu d již od srdce všecko odpustila, čím jí byl ublížil.

Tento jí také za všecku péči o něj src děkoval a na ukřižovaného spasitele skrou hleděl, pravil; „Tento, jěnž ani jedinou k vody bez odplaty nenechá, račiž vám také dobrotivost tisíckrát oplatiti.“

Po té ptala se ho Hirlanda, zdaž by s přál duchovního potěšení, aby byl též s B smířen?

„Ovšem,“ odpověděl Gerard, „že potř duchovního potěšení a toho také nejen z c srdce si žádám, protož vás snažně žádám, mi zítra ráno kněze poslala. Dnešní noci zpytovati svědomí své a ráno pak budu oče s radostí příchod kněze, abych se mu skro mohl vyznat, a aby mně na dlouhou cestu posilnil“.

Hirlanda mu též přislíbila, že se z k Pánu Bohu pomodlí, by ho posilniti r poručila, aby někdo u něho po celou noc kdo by mu rukou a nohou zbavenému posl

Hned z rána nechala Hirlanda vzkázati ptáti, jak Gerard tuto noc ztrávil a dozvěd že po celou noc tichý byl, jen několikrát

ıědoval a zvolal: „Bože, smiluj se nade mnou.“
ı teď právě prý po posluhovi žalářním vévod-
:yní prosbu vzkazoval, aby mu duchovního po-
lala, že je již úplně připraven a cítí na sobě,
e již dlouho živ nebude.

Hirlanda ještě toho samého večera, kdy ze
aláře od Gerarda šla, toho kněze na hrad po-
olati kázala, jenž také ji k smrti připravoval,
šla s ním do žaláře ku Gerardovi. Plna do-
roty a laskavosti vyptával a se ho Hirlanda, jak
e vynachází a pozorovala také, že slabost jeho
atrně pokročila. I tázala se ho ustavičně, zdaž
ště nějakou žádost na srdci má, a když on
lavou zavrtěl na znamení, že nemá již žádného
ŕání, odešla, zanechavše ho samotného s du-
ıovním.

Gerard skroušeně a nábožnou myslí hříchu
'ých litoval, vyznal se z nich a prosil Pána
oha o milosrdenství a duchovního o rozhřešení
ıčež mu duchovní udělil poslední pomazání.
ozřešení duchovní bylo mu důkazem, že mu
ź také Bůh odpustil a nyní si již nic jiného
ıpřál, než aby mu také ještě jednou Artus a
ladý Bertrand odpustili. Požádal k tomu cíli
ıchovního, aby tyto dva ve jménu jeho požá-
ıl, by do žaláře k němu přišli.

Duchovní učinil dle jeho žádosti a v krát-
ım čase se s Artusem a Bertrandem do žaláře
ıvrátil. Oči se jim při pohledu na něho za-
y slzemi. Slabým hlasem volal tento proti
m:

Odpusť, milý bratře! odpusť, milý Ber-
ınde! že jsem s vámi po dvakráte tak nešle-

chetně nakládal; hleď Bertrande, na umírajícíl strýce svého, abys viděl, jak Bůh nepravosti n trestá.“

Chtěl ještě dále mluviti, nemohl však j pro slabost slova pronésti. Jenom pošeptmo v lal ustavičně: „odpusťte, prosím vás odpusťte Artus i Bertrand ujišťovali ho, že mu již dáv z celého srdce všecku vinu odpustili, a Gera jim děkoval vděčným okem.

Na to odebral se duchovní, provázen Artusem, mladým vévodou a opatem Bertrande do hradební kaple pro večeři Páně.

Tu nacházela se již Hirlanba a mnozí j nábožní lidé na modlitbě za něj obětující. V ckni vyprovázeli velebnou svátost až k nem nému a byli toho očití svědkové, s jak nepřet řenou pobožností Gerard Pána Boha přijmu v duchu za knězem nábožné modlitby říkal. skončené pobožnosti pokynul Gerard ještě dnou, jako by jim chtěl s Bohem dáti, což tomní s slzemi v očích opětovali; duchovní p šel opět do zámecké kaple, aby ještě ost modlitby za se smrtí již zápasícího Gerarda konal.

Ještě několikrát za ten den navštívila rostlivá Hirlanda Gerarda a vynaložila vše aby jen jeho bolestí zmírnila, těšila ho moc se za něj a on jí vždy děkoval vděčným po žením, neboť mluviti již nemohl. K večeru mu již oči počínaly kalit, studený pot mu vstával na čele, dech se stal zdlouhavější, s telná křeč se o něj několikrát pokoušela a pravila nesmrtelnému duchu cestu na onen s

Tubé tělo Gerardovo leželo tu nyní před
Iirlandou, která v nábožné modlitbě duši jeho
' milosrdenství Boží poručila.

Částka dvacátá.

Opat Bertrand vraecje se opět do kláštera. Krásný večer života Hirlandina.

Mrtvola Gerardova byla na rozkaz Hirlandy
lušně pochována, nábožný opat Bertrand obě-
)val též za něho mši svatou a konal obyčejné
ıodlitby a obřady u hrobu zemřelého.

Nyní po tak dlouhém času vzpoměli si též
a onu ženu, která mladého vévodu z hradu od-
esla, a až dosavád na hradě v žaláři uvězněna
yla. Artus jí dal předvésti, an právě s Hir-
ındou, s opatem Bertrandem a synem svým po-
romadě byl.

Jakmile žena ona do jízby vkročila a vé-
ɔdkyni spatřila, padla před ní na kolena, celá
rachem se třesouc, že taktéž přísně potrestána
ıde a s pláčem srdcelomným prosila o smilo-
ıní a odpuštění, ujišťujíc, že byla na unešení
rincovu nevinna; byloť prý jí praveno, že se
ı děje z přísného a určitého rozkazu vévodova,
váhala-li to neučiniti, vyhrožováno jí smrtí od
·erarda.

Vévoda pravil, že co se jeho dotýče, jí vše
plně odpouští. Hirlandě ale a synovi odsouzení
jí ponechává.

„Nůže tedy,“ — zvolala Hirlanda, — jí též trest mile ráda odpouštím, neboť mne (rard ještě v poslední hodince života svého žád abych s toto ženou milosrdně jednala, poněv: ona k tomu činu pod ztrátou hrdla přinucє byla. I také syn můj bude snad s tím vyřkı tím spokojen.

„Z celého srdce, — odpověděl na to ml: Bertrand.

I důstojný opat Bertrand doložil: „Za : provinění byla již patnáctiletým vězení v l šteře dostatečně potrestána.“

Žena ta nemohla za tuto nezaslouženou lost jinak nežli hojným proudem radostných děkovati.' Políbila všem ruce a uspokojer srdcem odešla z hradu, z něhožto tak brzy jíti nedoufala.

Teď bylo již všecko odstraněno, co na] dešlé trápení upomínalo. Však ale i toho, jim delší dobu k potěšení bylo, měli sproš býti. Opat Bertrand chystal se na cestu svého kláštera, poněvadž, jak častěji říkával, vinnosti jeho jest, aby se do tichého kláš opět vrátil.

Kterak jej všickni milovali a u přítomn jeho rádi pomeškali, možno si lehko pomys nejdelší dobu však mladý Bertrand u něj trá pročež opatův odchod jej velice poděsil a více zarmoutil; milovalť ho více, než sv vlastního otce, poněvadž mu byl z útlého m přivykl a byl by se spíše snadněji od sv vlastního otce loučil, nežli s opatem Bertran(kterýž ho však také jako své vlastní dítě n

l a vskutku jako vlastní dobrý otec o něho tak dlouho staral. I bylo mu nějaký čas odchodu velmi teskno na hradě a on si toho lečně přál, ady se nacházel opět v tom milém klidném klášteře, kde léta mladosti tak bla·ně ztrávil.

Druhého dne na to rozloučil se Bertrand za ného prolévání slzí se všemi obyvateli hrabními, pak vsedl na vůz, a odjížděl opět do ho kláštera.

Na to byl mladý Bertrand nějaký čas vždy nyšlený, ale jeho máti i otec přivedli ho svým kavým jednáním časem předc k tomu, že jim y přivykl a že oba srdečně miloval a poněl na klášter zapomněl. Velmi rad a často se nil o opatovi a jeho setře, a vždy o nich samé dobré skutky vypravoval. Mluvíval celé hodiny jen ustavičně o tom, jak vlídně ním v klášteře zacházeli a jak ho rádi měli, to prý do nejdelší smrti nezapomene.

Nad tím se Hirlanda ovšem velmi radovala iště ji to těšívalo a s napnutostí poslouchala, ž o klášterních hodinkách a pobožnostech víval, i prosila Bertranda, aby i teď nepřeal na Pána Boha vzpomínati a k němu se lliti, od něhož všecko dobré pochází.

Když někdy zaslechl hlahol zvonů klášterı anebo hodiny hradební bíti, říkával mladý trand: „Právě nyní budou mnichové v kláe u sv. Molo nábožné písně a žalmy zpí; ó jak milerád bych s nimi v kůru zpíval, bych mohl."

„Vždyť je budeš moci po jaře navštíviti," vila matka.

„Kdyby jen již to jaro brzy přišlo," odpověděl na to Bertrand a těšil se neustále od tétc doby na tuto návštěvu.

Hirlanda po přestálých nyní trápeních a trpkých navštiveních zasloužila jakožto vytrvalá a vzorná křesťanka věncem slávy korunována býti. Pro výtečné ctnosti a přívětivé jednán její každý ji slušně ctil a velmi vážil. I sám Artus jenž manželku svou ovšem srdečně milo val měl pro ni v srdci svém takovou uctivos a vážnost, že i tenkrát, když někdy ho nejak mrzutá událost k hněvu popudila, jen jediným pohledem milostným k němu pohlédnouti potře bovala, a hned se prchlivost jeho v lásau a př větivost proměnila a býval také nyní o mnoher více spravedlivějším a milosrdnějším, nežli kd před tím.

Každého dne z rána ubírala se Hirlanc s Artusem a synem a později také s dceruškc svou do chrámu Páně k službám Božím. Kd koli se na Hirlandu podíval jak skroušeně o svou pobožnost vykonává, musil sám pobožný se státi.

Ale také o chudé a nemocné lidi starala Hirlanda, jako upřímná matka pomáhala kde j věděla a mohla, Artus pak ji v žádnám mil srdném skutku nebránil,nýbrž z velké lásky úcty následoval jejího příkladu, a byl opušt ných a pronásledovaných mocným ochránce: Častokrát pak sám říkával: Bohatství na tom světě zpusobuje jen chladnost k naším chudý bližním, mnohem více však má potěšení člov z toho, když — jsa od Boha mohovitostí nad nedůstatek majícím dobrodiní prokazuje.

I také mladý princ a mladá princezka na-
ázeli v tom největšího potěšení, když mohli
ďičům příležitost opatřiti, aby potřebným něco
ıbrého prokázali — Jedním slovem praveno:
ichni byli pouhé jedno dobré srdce a laskavá
ıše a poddaní jejich cítili se tak šťastni, že
i jeden den neuplynul, v kterémž by důkazy
é vděčnými slovy i skutky nebyli příležitost
ěli prokázati.

Když Bertrand byl již věkem a rozumem
ıkročil, pomýšlel vévoda na to, že mu vládu
levzdá, aby mohl s Hirlandou poslední dobu
vota svého v pokoji a bázni Boží a beze všech
ırostí ztráviti. Za tou příčinou musel Bertrand
; od nynějška všem jednáním a řížením příto-
en býti, aby zvěděl a zkušenosti nabyl, kterak
podobných případeostech spravovati se má.

Častěji ho otec prosil a uváděl na paměť,
ıy jen vždycky spravedlivě soudil a po každe
tomu doložil: „O jak velkého trestu jsem sám
.sluhoval, že jsem klamným slovům mého vlast-
ho bratra tak snadně uvěřil. Ach, dobrá Hir-
ndo. ach, milé děti! co jste skrze mou lehko-
ırnost všecko musely přetrpět!“

Bertrand ho však hleděl upokojit, řka, že
snad nebyl doma se mohl tak dobře ve všem
cvičit, jakž jeho rod požaduje, jako toho do-
hl v klášteře, a že Bůh všecko k dobrému
ivedl.

Když Artus shledal že syn jeho k vládnutí
ılně schopen jest, odevzdal mu do správy celé
ěvodství. To se stalo jedné neděle po slav-
ých službách Božích veřejně před zástupem na

mnoha tisíc lidí čítajícím, při čemž všecko jednohlasně zvolalo; „Ať ještě dlouho a spokojeně žije náš milý vévoda Artus a předobrá vévodkyně Hirlanda! Bůh nám dlouho zachovej našeho mladého vévodu, řídiž a spravujž všecky jeho činy k našemu blahu!" Pak se celý zástup spokojen rozešel a každý do svého domova navrátil.

Hirlanda byla tomu nyní velmi ráda, že Artus všech starostí se vzdal. I žila teď s ním blaženě v tichosti a nábožnosti, sloužíce jen Bohu a potřebným lidem.

* * *

Povídka naše o Hirlandě se zde již končí, neboť nám o jejím věku, jakož i skonání a překročení z tohoto časného na onen věčný a lepší život historie ničehož nezachovala. Dosti nám

však o Hirlaudě zapsala a tolik příkladného pověděla, že můžeme s jistotou říci: Ona usnula blaženě v Pánu, a probudila se u něho v neɔeské blaženosti.

Život její podobá se mnoze onomu svaté Jenovefy. Za živobytí svého srdečně přála kajícím sestrám, kteréž pak se také k jejímn smr.elnému lůžku ochotně dostavily, ji s největší pečivostí obsluhovaly jako krásnon nevěstu Kri·tovu a cestu na věčnost jí ulehčili. Neboť kdo akovým utrpením navštíven byl jako Hirlanda ι tak šťastně všecky zkoušky a protívenství pře·tál, kdo tak své nepřátelé miluje a jim s ralostí, odpouští, kdo se tak vroucně modlí a zlé lobrým odměňuje, kdo se jen tenkrát raduje, :dyž spatřuje, že děti jeho taktéž nábožný život 'edou, a kdo dobrou matkou chudým a opuštěıým je jako Hirlanda, — o tom můžeme směle íci, že blaženě v Pánu zesnul, a dobré skutky vé že na onen svět sebou vzal, aby mu za ně ıejhojnější odměna dána byla. Kdož by ještě o om pochyboval, kdežto sám Pán Kristus takto í: „Blahoslavení, kteříž trpí pro spravedlnost, ebot jejich jest království nebeské.“

